

EKONOMIUTSKOTTETS BETÄNKANDE 49/2010 rd

Regeringens proposition med förslag till gruvlag och vissa lagar som har samband med den

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 4 februari 2010 en proposition med förslag till gruvlag och vissa lagar som har samband med den (RP 273/2009 rd) till ekonomiutskottet för beredning.

Motioner

I samband med propositionen har utskottet behandlat följande motioner:

— en lagmotion: Gruvlag och vissa lagar som har samband med den (LM 120/2010 rd — Esko-Juhani Tennilä /vänst), som remitterades till utskottet den 18 januari 2011,

— en åtgärdsmotion: Myndighetsövervakningen av gruvdrift (AM 47/2010 rd — Raimo Piirainen /sd m.fl.), som remitterades till utskottet den 23 juni 2010.

Utlåtanden

I enlighet med riksdagens beslut har grundlagsutskottet och miljöutskottet lämnat utlåtande i ärendet. Utlåtandena (GrUU 32/2010 rd och MiUU 7/2010 rd) återges efter betänkandet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- näringsminister Mauri Pekkarinen
- regeringsråd Anja Liukko, industriråd Alpo Kuparinen och gruvöverinspektör Pekka Suomela, arbets- och näringsministeriet
- lagstiftningsråd Jari Salila, justitieministeriet

- överdirektör Timo Kotkasaari, jord- och skogsbruksministeriet
- miljøråd Markus Alapassi, miljöministeriet
- jurist Marketta Rosti, Forststyrelsen
- ledande expert Esko Ruokola, strålsäkerhetscentralen
- direktör Päivi Rantakoski och överingenjör Anne-Mari Lähde, Säkerhetsteknikcentralen (TUKES)
- regiondirektör Risto Pietilä, Geologiska forskningscentralen
- lantmäteriråd Markku Markkula, Lantmäteriverket
- miljöjurist Meeri Myllykangas, Närings-, trafik- och miljöcentralen i Kajanaland, även som representant för Närings-, trafik- och miljöcentralen i Norra Karelen
- överinspektör Timo Regina, Närings-, trafik- och miljöcentralen i Kajanaland
- överinspektör Mikko Lukkarinen, Närings-, trafik- och miljöcentralen i Norra Österbotten
- miljøråd Mika Seppälä, Regionförvaltningsverket i Södra Finland, även som representant för Regionförvaltningsverket i Östra Finland
- miljøråd Sami Koivula, Regionförvaltningsverket i Norra Finland, även som representant för Regionförvaltningsverket i Östra Finland
- direktör Pentti Pekkala, Regionförvaltningsverket i Norra Finland
- verkställande direktör Markus Ekberg, Endomines Oy
- verkställande direktör Aulikki Kiviranta, Jordägarnas Värderingscentral Ab

- teamledare Kimmo Viertola, Finlands industriinvestering Ab
- verkställande direktör Pekka Perä, Talvivaaran Kaivososakeyhtiö Oyj
- guldgrävare Antti Peronius, Lapin Kullankai-vajain Liitto ry
- direktör Markku Tornberg, Centraförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK
- ombudsman Tuija Nummela, Jordägarnas Förbund
- avtalssekreterare Kauno Koskela, Metallarbetarförbundet rf
- näringschef Janne Metsämäki, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- region- och näringspolitisk expert Lauri Korkeaoja, Tjänstemannacentralorganisationen FTFC rf
- advokat Sakari Niemelä, Finlands Advokatförbund
- ordförande Veli-Matti Tarvainen och lagexpert Casper Herler, Kaivannaisteollisuus ry
- ombudsman Anne Ollila, Renbeteslagsföreningen
- ordförande Harri Siitonen, Suomen Kaivos-yrittäjät ry
- naturvårdsexpert Tapani Veistola, Finlands naturskyddsförbund rf
- professor Vesa Majamaa
- professor Tapio Määttä.

Dessutom har skriftligt yttrande lämnats av

- Sametinget
- Kajanalands-Nordöstra Finlands lantmäteribyrå
- Närings-, trafik- och miljöcentralen i Lapp-land
- Sodankylä kommun
- Finlands Kommunförbund
- Lapplands förbund
- Kulta Prospektör Oy
- Nordkalk Oy Ab
- Akava ry
- Finlands Näringsliv EK
- Metallinjalostajat ry
- Miessinmaan kyläyhdistys ry
- Fiskars Oyj Abp
- professor Jarno Tepora
- guldgrävare Mika Telilä
- guldgrävare Jukka Kela
- Jarmo Viima.

PROPOSITIONEN OCH MOTIONEN

Propositionen

Regeringen föreslår en ny gruvlag. Det centrala målet med propositionen är att trygga förutsättningarna för gruvdrift och malmletning på samhälleligt, ekonomiskt och ekologiskt hållbart sätt. Målet är också att trygga kommunernas möjligheter att påverka, att säkerställa att rättskyddet tillgodoses och att beakta kraven på medborgarinflytande och deltagande. Det föreslås vidare att allt fler instanser ska ha rätt att överklaga tillståndsbeslut.

I gruvlagen föreskrivs det om rättigheterna och skyldigheterna för dem som bedriver malmletning, gruvdrift och guldvaskning såväl under själva verksamheten som i fråga om de avslutande åtgärderna och efterbehandlingen. Styrsystemet för gruvlagen baserar sig enligt förslaget fortfarande på fastställda grunder som berättigar

de på varandra följande faserna i verksamhetsutövningen. I tillämpningsområdet för gruvlagen föreslås inga ändringar.

Malmletning ska kunna utföras som prospekteringsarbete som påminner om allemansrätten. Malmletning förutsätter malmletningstillstånd, om verksamheten kan orsaka fara för människors hälsa, den allmänna säkerheten eller annan näringsverksamhet, eller om verksamheten försämrar landskaps- eller naturskyddsvärdena. För letning efter uran krävs alltid malmletningstillstånd. Ett förbehåll tryggar företrädesrätt till malmletningstillstånd, och ett malmletningstillstånd företrädesrätt till det gruvtillstånd som utvinningsrätten till fyndigheten grundar sig på. Utvinning av guldförekomster i marken genom vaskning på statsägt område kräver guldvaskningstillstånd.

Tillståndsprövningen grundar sig på en övergripande granskning. Uppmärksamhet ska å ena sidan fästas vid malmletningens och gruvdriftens behov och å andra sidan vid bl.a. fastighetsägarnas ställning och ställningen för enskilda personer som orsakas olägenhet, konsekvenserna av verksamheten för miljön, landskapet, markanvändningen och säkerheten, en hållbar användning av naturresurserna samt miljöskyddet, strålsäkerheten och en samordning av användningsbehoven i fråga om olika områden. Genom villkor som fastställs i tillståndet kan sådana olägenheter som verksamheten förorsakar allmänt och enskilt intresse minskas och begränsas. Verksamhet enligt tillståndet får inte inledas förrän tillståndsbeslutet har vunnit laga kraft och den krävda säkerheten har ställts.

Malmletningstillstånd och guldvaskningstillstånd beviljas för en bestämd tid, medan gruvstillstånd i regel ska gälla tills vidare. Ett malmletningstillstånd föreslås kunna vara i kraft avsevärt mycket längre än för närvarande. Bestämmelser om tillståndens giltighetstid och om när tillstånd ändras, förfaller och återkallas utfärdas med beaktande av allmänna och enskilda intressen. Tillstånden ska kunna överföras. Den rätt som grundar sig på malmletningstillstånd och gruvstillstånd ska kunna pantsättas.

Innehavare av malmletningstillstånd, gruvstillstånd och guldvaskningstillstånd ska enligt gällande praxis vara tvungen att ersätta de skador och olägenheter som de orsakar till fullt belopp. Tillståndshavaren ska dessutom också i fortsättningen till ägarna av fastigheterna på malmletningsområdet, gruvområdet och guldvaskningsområdet betala en årlig ersättning, vars nivå ses över. Den inmutningsavgift som betalats till staten slopas.

Statsrådet kan bevilja tillstånd att för gruvdrift använda ett område som tillhör någon annan, om gruvprojektet är påkallat av allmänt behov. Vid en gruvförrättning ska innehavaren av gruvstillstånd lösa in nyttjanderätten och andra rättigheter till områdena i fråga samt avgifterna fastställas och behövliga fastighetstekniska åtgärder vidtas.

Gruvsäkerheten grundar sig på de krav som ställts på det ledningssystem som den som bedriver gruvdrift tillämpar och på den förhandsövervakning som sker med stöd av gruvsäkerhetstillståndet.

Säkerhetsteknikcentralen, som är gruvmyndighet, ska avgöra tillståndsärenden och utöva tillsyn över att lagen följs. Myndigheten ska ha de befogenheter och administrativa tvångsmedel till sitt förfogande som tillsynen kräver.

I propositionen har annan central lagstiftning beaktats som ska tillämpas på malmletning och gruvdrift, såsom miljöskyddslagen, naturvårdslagen, ödemarkslagen, markanvändnings- och bygglagen, arbetarskyddslagen samt lagstiftningen om samernas hembygdsområde, skoltområdet och renskötselområdet. Gruvlagen har så långt möjligt samordnats med annan lagstiftning för att en ändamålsenlig helhet ska kunna nås.

Propositionen omfattar ett förslag till lag om ändring av kärnenergilagen. En ansökan om tillstånd som gäller urangruva enligt både kärnenergilagen och gruvlagen handläggs tillsammans och avgörs genom samma beslut vid statsrådet. För att tillstånd ska beviljas förutsätts det bl.a. att gruvprojektet är förenligt med samhällets helhetsintresse, att kommunen i fråga samtyckt till projektet och att säkerhetskraven har uppfyllts.

Propositionen innehåller också förslag till ändringar som närmast är att betrakta som tekniska i terrängtrafiklagen, strålskyddslagen, ödemarkslagen, sametingslagen, naturvårdslagen, lagen om ersättning för miljöskador och lagen om Finlands ekonomiska zon.

Lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2011.

Lagmotion

I lagmotionen föreslås det att den kommun där malmletning eller gruvdrift bedrivs ska få ersättning för de kostnader som orsakas den.

I det syftet föreslås 99 resp. 100 § i lagen bli kompletterade med nya 3 mom. om att innehavaren av malmletningstillstånd (99 § 3 mom.) och innehavaren av gruvstillstånd (100 § 3 mom.) utöver en ersättning till fastighetsägaren ska beta-

la kommunen (eller kommunerna) en ersättning vars storlek motsvarar 10 procent av ersättningen till fastighetsägaren.

Åtgärdsmotion

I åtgärdsmotionen föreslås det att riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att in-

rätta en ny gruvmyndighetsenhet vid närings-, trafik- och miljöcentralen i Kajanaland.

Centralen har redan enligt beslut av jord- och skogsbruksministeriet centraliserat hand om den rikstäckande tillsynen över gruvdammar.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmän motivering

Utskottet tillstyrker lagförslagen med följande anmärkningar och ändringsförslag.

Utgångspunkter

Det centrala målet med propositionen är att trygga förutsättningarna för gruvdrift och malmletning på samhälleligt, ekonomiskt och ekologiskt hållbart sätt. Målet är också att säkerställa att rättssäkerheten tillgodoses, beakta kraven på medborgarinflytande och deltagande och tillförsäkra kommunerna möjligheter att påverka.

Den gällande gruvlagen från 1965 är till stora delar föråldrad. När den stiftades var gruvdriften koncentrerad till statsbolag och det märks i bestämmelserna, som fokuseras på tanken att verksamheten ska styras på annat sätt än med stöd av gruvlagen. I det avseendet har omvärlden förändrats helt och hållet. I stället för statsbolag är aktörerna på området i dag huvudsakligen internationella företag. Den anknytande lagstiftningen har förändrats mycket på 40 år. Systemet för de grundläggande fri- och rättigheterna har moderniserats och rättsnormer som miljölagstiftningen har utvecklats. Också de här ändringarna kräver att regleringen av gruvdrift moderniseras. Den delvis ändrade anknytande lagstiftningen har redan beaktats i den konkreta verksamheten, eftersom högsta förvaltningsdomstolens tolkningar småningom har omformat tillämpningen av gruvlagen. Den ändrade tolkningspraxisen skrivs in i den nya lagen.

Utskottet noterar att det rör sig om en totalreform där man har försökt hitta en balans mellan olika intressen som till viss del är mycket diver-

gerande. Måluppfyllelsen har i regel varit lyckad. Propositionen preciserar och utvidgar rättigheterna och skyldigheterna för de berörda, förtydligar gruvlagens förhållande till annan lagstiftning som är viktig för verksamheten och väger in reformen av de grundläggande fri- och rättigheterna. Till stor del bygger propositionen på rådande praxis. Bland de betydelsefulla ändringarna finns utöver den över lag preciserade regleringen vissa revideringar som gäller ersättningar och bestämmelser som ska minimera skadorna.

Gruvsektorn växer både i Finland och internationellt. I Finlands mineralstrategi som blev klar 2010 finns en vision för 2050 att landet ska vara en global föregångare för hållbar mineralutvinning och att mineralsektorn ska vara en av hörnstenarna för vår samhällsekonomi. Gruvlagen är en viktig faktor som kan bidra till att visionen fullföljs. När det gäller målsättningen har ekonomiskutskottet i sitt eget arbete särskilt uppmärksammat en sammanhållen reglering och hur propositionen stöder en hållbar utveckling av gruvdriften i landet och nyttjandet av våra icke-förnybara naturresurser så att vi får bästa möjliga nytta av dem på det nationella planet. Man måste ändå beakta att gruvlagen bara utgör en del av de element som behövs för att främja en hållbar gruvdrift. Annat som behövs är bland annat långvarig finansiering, planering av markanvändningen till stöd för verksamheten, infrastruktur och satsningar på utbildning.

Grundlagsutskottet och miljöutskottet har behandlat propositionen inom ramen för sin behörighet och kommit fram till att den i princip är

motiverad och godtagbar. Grundlagsutskottet går närmare in på hemfridsbestämmelserna (153 § 2 mom.) och menar att undersökningar som omfattas av hemfriden och som gäller gärningar som på sin höjd bestraffas med böter bör uteslutas från inspektionsrätten. För att lagförslaget ska kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning kräver grundlagsutskottet att bestämmelsen kompletteras så att inspektionerna kan utföras bara om det är nödvändigt för att utreda ett straffbart förfarande. De här konstitutionella anmärkningarna och de specifika ändringsförslag som vardera utskottet lägger fram har beaktats på det sätt som framgår av detaljmotiven nedan.

Utskottets övriga centrala ändringsförslag gäller särskilt grunderna för brytningsersättning och förlängningen av övergångstiden för maskinell guldgrävning.

Gruvsektorn

Allmänt. Den internationella marknaden kontrolleras av ett relativt litet antal stora internationella börsbolag. Enligt en sektorsrapport¹ finns det ungefär 1 000 bolag som bedriver gruvproduktion i världen. Utöver dem finns det 4 000—6 000 bolag som utför prospektering och malmletning. De här så kallade juniorbolagen är små och har bara ett fåtal anställda. Storbolagen har kontroll över marknaden; de ungefär 150 största gruvföretagen i världen täcker in över 80 procent av marknaden. Den här internationella aspekten syns också i ägarförhållandena i gruvorna i Finland. Det är bara kromgruvan i Kemi och Talvivaara gruva för komplexmalm plus kalk- och täljstensgruvorna som huvudsakligen har finländska ägare. I gruvor som för närvarande planeras eller byggs utgör den finländska andelen huvudsakligen bara några procent av bolagens totala kapital. Detsamma gäller prospekteringen, för nästan alla företag på området har utländska ägare.

Gruvindustrin är konjunkturkänslig; ekonomiska cykler och fluktuationer får lätt återverk-

ningar på mineralpriserna. Det är en utmaning med beaktande av att förberedelserna tar flera år innan en gruva kan starta sin verksamhet. När man startar ett gruvprojekt är det därför svårt att förutse hur marknadsläget kommer att se ut när gruvan är klar för drift. Det tar i genomsnitt 7—10 år innan gruvan är inrättad efter att en malmfyndighet påträffats. Men det finns stora skillnader mellan olika projekt. Exempelvis tog det mer än 20 år att utveckla anrikningsprocessen när gruvprojektet i Talvivaara förbereddes. Det är också karakteristiskt för gruvdrift att det behövs stora startkapital i ett läge där avkastningen visar sig först efter flera år.

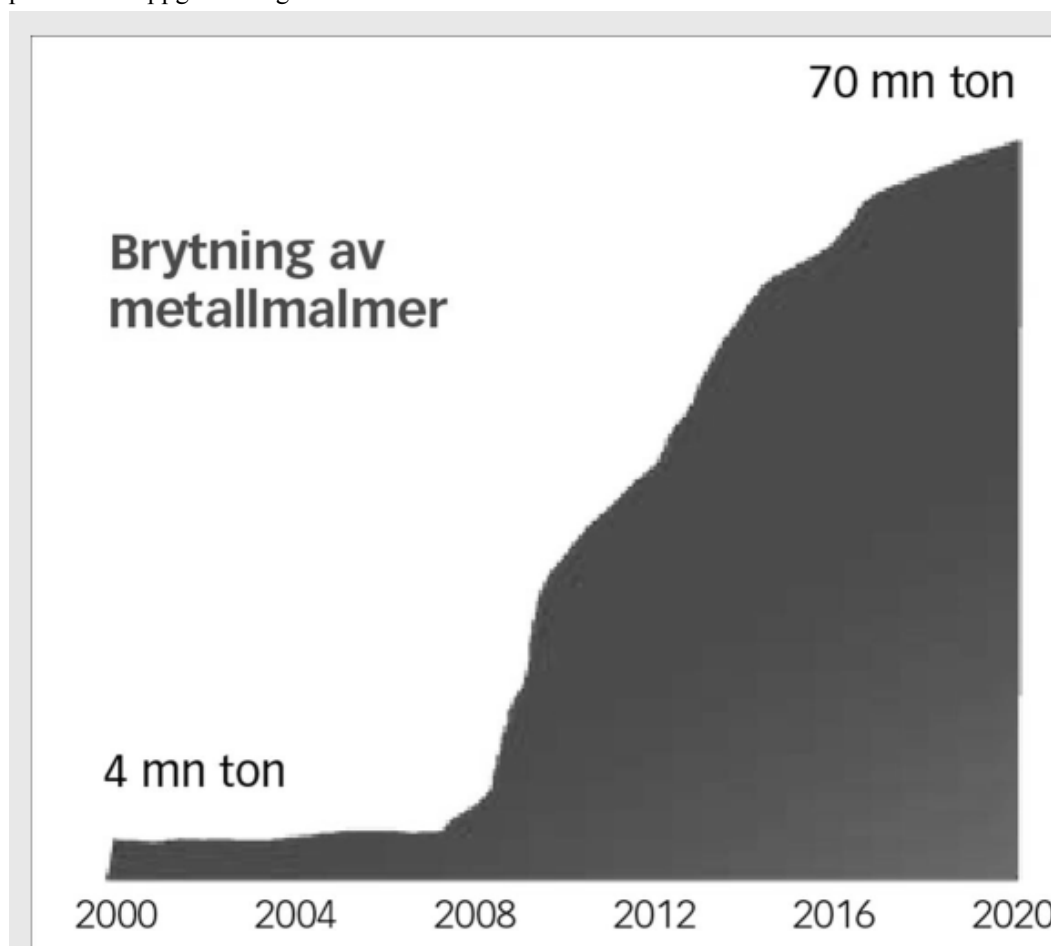
Finland. Jordmånen i landet är rik i geologiskt hänseende och erbjuder goda möjligheter till utvinningsindustri. Det finns en lång rad både basala och mer sällsynta metaller och mineraler i vår jordmån. Fyndigheterna hittills bygger till stor del endast på ytliga kartläggningar. Enligt Geologiska forskningscentralen, som redan länge har arbetat med undersökningar, kommer antalet fyndigheter troligtvis att öka betydligt när man kommer längre ner i jordlagren. Enligt sektorsrapporten pågår för tillfället livlig prospektering i Finland. Landet är av intresse på grund av potentialen för gruvor, de stabila samhällsförhållandena, den fungerande infrastrukturen, kompetensen på området, de fungerande tjänsterna och miljöfaktorerna. Här arbetar fler än 40 internationella gruv- och prospekteringsbolag.

Företagen i gruvbranschen är ungefär 35, det finns nästan lika många företag som stöder gruvdriften och 40—50 prospekteringsbolag. I dagsläget är ungefär 45 gruvor i drift och 3 i byggfasen. Dessutom planeras ungefär 5 gruvor. Gruvorna tar ungefär 0,9 promille av Finlands areal. Över hälften av utmälen (64 procent) finns på statsägd mark. Det finns ungefär 1 100 gällande inmutningar och 2 500 inmutningsansökningar. Brytningen beräknas öka från cirka 4 miljoner ton 2008 till mer än 70 miljoner ton per år fram till 2020. I och med tillväxten väntas huvudsakligen norra och östra Finland få några tusen nya arbetstillfällen inom gruvdrift. Bruttovärdet av

¹ Kaivosala, publikation 3/2010 av arbets- och näringsministeriet och närings-, trafik- och miljöcentralerna

försäljningen inom hela gruvindustrin var ungefär 480 miljoner euro 2009, varav metallmalmerna stod för ungefär 292 miljoner euro. Enligt preliminär uppgifter steg bruttovärdet till nästan

810 miljoner euro 2010, där metallmalmerna står för 550 miljoner.

Bilden finns bara i pdf-format. (bild 1)

Under 2000-talet har 40—60 miljoner euro årligen använts för malmletning. Geologiska forskningscentralens andel är ungefär 10 miljoner euro. Det finns många olika metallmalmer i berggrunden (särskilt guld, järn, kobolt, koppar, krom, litium, nickel, palladium, uran, vanadin och zink) och industriella mineraler (i synnerhet apatit, dolomit, fältspat, ilmenit, kalcit, kaolin, kvarts, magnesit, talk och wollastonit). Täljstenen är den viktigaste av stenarterna. Största delen av den metallmalm som brutits har förädlats

vidare och använts i Finland, men andelen exporterad malm väntas öka i och med att gruvdriften expanderar. Importen av både metallmalm och industriella mineraler är i dag mångdubbel jämfört med exporten, både utifrån kvantitet och värde.

EU-länderna använder 25—30 procent av alla metaller som produceras i världen, medan EU:s egen produktion ligger på ungefär tre procent. Det stora importberoendet har fått kommissionen att aktivera sig i fråga om gruvmineral. Sommaren 2010 publicerade den en redogörelse² (som fortsättning på ett meddelande 2008; KOM (2008) 699) där 40 råvaror som är kritiska

för industrin i EU räknas upp och de 14 mest kritiska industriella mineralerna och övriga råvarorna anges. Finland beräknas ha måttfulla eller goda förekomster av åtta av de här råvarorna. I fråga om tre av dem (kobolt, niob och platinametaller) pågår redan brytning eller gruvprojekt. Dessutom finns det i den finländska jordmånen många gruvmineraler som EU klassar som mycket viktiga eller viktiga. I EU är det veterligen bara Finland och Sverige som har stor potential för tillgång till kritiska råvaror. Globalt sett är det Kina som kontrollerar största delen av råvarukällorna som det finns kännedom om. Landets skyddar aggressivt sin nationella produktion och har bland annat begränsat exporten av

vissa sällsynta jordmetaller. Liknande åtgärder har också vidtagits av Ryssland, Ukraina, Argentina, Sydafrika och Indien.

I Världshandelsorganisationen WTO pågår för närvarande ett tvistlösningsförfarande mellan EU och Kina. Syftet är att avgöra om de exportbegränsningar som Kina införde 2009 är förenliga med WTO-reglerna. Enligt GATT-avtalet från 1994 är alla exportbegränsningar inom varuhandeln i princip förbjudna. Enligt artikel xx g får undantag göras från åtagandena enligt avtalet, om åtgärderna behövs för att skydda begränsade naturresurser. Enligt diskrimineringsförbudet i avtalet är villkoret att begränsningarna på samma sätt gäller också inhemsk produktion och konsumtion.

² "Critical raw material for the EU", rapport av RMSG-arbetsgruppen i juni 2010

Bilden finns bara i pdf-format (bild 2)

EU-bestämmelserna ligger i linje med WTO-reglerna om exportbegränsningar. Regleringen av export och import hör till EU:s exklusiva behörighet.

I Finland har vi gedigen kompetens i gruvbranschen, både inom tillverkning av anläggningar och maskiner och kunskap om processen. Det är beskrivande att ungefär 70–90 procent av all teknik som på det globala planet används i underjordiska gruvor kommer från finländska och svenska företag. För att gruvteknologin ska utvecklas är det väsentligt att landet har en livs-

kraftig gruvindustri. Nya innovationer uppkommer sannolikt där det finns produktion.

När det gäller betydelsen av gruvindustrin måste man beakta att den stöder och också förmedlar annan industri. Mineraler är viktiga råvaror i skogs- och metallindustrin och den kemiska industrin. Stålfabriken i Torneå och kromgruvan i Kemi är det senaste exemplet på vilka synergivinsterna som den inhemska gruvindustrin kan ge i bästa fall.

Utskottet menar att EU:s växande intresse för gruvmineraler visar på en internationell trend med hårdnande konkurrens om tillgång till de här icke-förnybara naturresurserna som industrin behöver. Finland har stora chanser att dra

nytta av konkurrensen. Vi har både hög kompetens och potential för gruvmineraler.

Som sagt är gruvdriften mycket kapitalintensiv, så utvecklingen kommer också att kräva internationella investeringar i Finland. För närvarande finns det inte tillräckligt med inhemska företag för att vi ska kunna ta vara på alla möjligheter att utveckla branschen. För att vi ska få investeringar, finländska såväl som utländska, måste handlingsramarna bli sådana att sektorn fungerar och att intresset för gruvdrift i Finland garanterat består. Lika väsentligt är det att gruvorna drivs på ett hållbart sätt och så att hela samhället får så stor nytta som möjligt av gruvmineralerna i landet. Inom mineralsektorn är det tänkt att ett övergripande koncept för "green mining" ska tas fram, där möjligast material- och energieffektiva processer höjer produktiviteten samtidigt som miljökonsekvenserna minimeras. Utvecklingscentralen för teknologi och innovationer förbereder för närvarande ett anknytande program, Green Mining.

Utskottet noterar att Finland har omfattande potential för gruvmineraler och kompetens i gruvdrift som bäddar för tillväxt inom sektorn. Riksdagen behandlar nu statsrådets redogörelse om naturresurser (SRR 11/2010 rd), som bidrar till stödet för en bred utveckling inom sektorn. Det är angeläget att gruvlagen sätter fungerande ramar för det här arbetet.

Utvinning av gruvmineraler

Äganderätt/egendomsskydd. I likhet med den gällande lagen bygger lagförslaget på ett inmutningssystem där den som hittar en mineralfyndighet har företrädesrätt till utvinningen av den i stället för fastighetsägaren. Rättigheterna för fastighetsägaren garanteras på andra sätt, till exempel genom ett hörandeförfarande och ersättningar. En viktig princip i propositionen är att samordna dels målet att främja gruvdrift, dels andra allmänna och privata intressen. Här har större hänsyn tagits till bland annat fastighetsägarnas rättsliga status.

Äganderätten och dess räckvidd är inte heltäckande och uttömmande definierad i Finland. Det är ett begrepp inom juridisk teori som har

haft varierande definitioner över tid. Dess innebörd och räckvidd varierar också beroende på vad det är som ägs. I fråga om äganderätten till gruvmineraler följer propositionen samma princip som den gällande lagen som ska upphävas och de bestämmelser som funnits före den. Vår gruvlagstiftning har av hävd byggt på ett inmutningssystem där rätten att utvinna gruvmineraler är primär för den som hittat fyndigheten i relation till fastighetsägarens rättigheter. Det här är ett val som lagstiftaren har gjort. Alternativa system kan bygga på att markägaren har utvinningssrätt eller att staten enligt koncessionsprincipen äger gruvmineralerna och fritt får välja vem den tilldelar rätten att utvinna dem.

I praktiken förekommer ingen av de här modellerna helt renodlade. Detsamma gäller vår lagstiftning, där markägaren inte tillskrivs exklusiv rätt att bestämma över gruvmineralerna på sitt område men tillförsäkras rätt att bli hörd och få ersättning för att mineralen på området nyttjas. Även om regeringen föreslår att begreppet inmutningssrätt de facto slopas, bygger bestämmelserna fortfarande på ett system av inmutningstyp.

Grundlagsutskottet anser i sitt utlåtande om propositionen att det fortfarande inte finns någon grund för att anse att det i princip är enbart markägaren som skulle ha rätt till gruvmineraler och deras utvinning. Faktorer som talar för regeringens hållning är att gruvmineralerna i marken är en särskild typ av egendom som är svår att utvinna och att förutsättningarna för prospektering och gruvdrift måste tryggas, eftersom de kräver särskild kunskap och betydande ekonomiska resurser. Därmed strider de föreslagna bestämmelserna inte mot grundlagen. Vidare menar grundlagsutskottet att både brytningsersättningen över lag och malmletningsersättningen har betydelse när det gäller om propositionen är förenlig med grundlagen. Även om lagstiftningen inte exakt anger hur långt fastighetsägandet sträcker sig under jorden, anser grundlagsutskottet att markägarens egendomsskydd med vissa begränsningar också gäller gruvmineraler.

De bestämmelser som i Finland tillämpas på äganderätt till naturresurser avviker från varan-

dra beroende på typen av naturresurs. Exempelvis har markägaren bara rätt att råda över grundvatten som regleras med stöd av vattenlagen. Ägaren har primär rätt att använda grundvattnet på sitt område, men har inte rätt till ersättning för grundvatten som tas från området. I vattenlagen (RP 277/2009 rd) som för närvarande behandlas i riksdagen är det tänkt att den regionala vattenförsörjningen med hjälp av en prioriteringsordning ska garanteras under alla förhållanden. Ersättningarna kommer inte att påverkas av den nya vattenlagen. Däremot har markägaren heltäckande rättigheter när det gäller naturtillgångar som omfattas av marktäktslagen. Markägaren äger marksubstanserna exklusivt och är inte enligt lagen skyldig att tillåta andra att utvinna dem. Skillnaderna i lagstiftningen om äganderätt till naturtillgångar och den till vissa delar bristfälliga regleringen har framhävts vid utskottsbehandlingen. Med tanke på naturresursernas samhälleliga betydelse och ekonomiska värde ser utskottet det som viktigt att behovet av tydligare bestämmelser om äganderätt undersöks övergripande och att åtgärder vidtas för att precisera lagstiftningen.

Statligt stöd för gruvdrift. I sitt principbeslut (den 16 september 2008) linjerade finanspolitiska ministerutskottet upp statens ekonomiska satsningar på gruvsektorn. Bland annat ska staten kunna medfinansiera slutfasen i prospektering och startfasen för gruvprojekt i form av kapitalplaceringar (Industriinvestering), lån och borgen (Finnvera). Utvecklingscentralen för teknologi och innovationer kan bevilja bidrag eller lån för att utveckla gruvteknologi och anrikningsmetoder. Även om gruvbolagen de facto står för gruvinvesteringarna kan Industriinvestering och Finnvera delta på samma sätt som vid prospekteringen. Staten kan också delta i infrastrukturinvesteringar (ellinjer, vattenledningar, transportinvesteringar, järnvägar och vägar) enligt separata avtal för varje fall. Industriinvestering har på 2000-talet investerat ca 35 miljoner euro i aktiekapital i åtta bolag.

Geologiska forskningscentralen undersöker geologiska formationer, karterar malmpotential

och bedriver prospektering i initialfasen. Arbets- och näringsministeriet säljer inmutningsrätter till fyndigheter som centralen har hittat till prospekteringsbolag eller gruvbolag. Det viktigaste kriteriet vid försäljningen är en bedömning av hur stor insats som köparen åtar sig att göra på fortsatt malmletning vid fyndigheten. Geologiska forskningscentralens arbete har haft en avgörande betydelse för utvecklingen i gruvsektorn. Alla gruvor som redan finns eller för närvarande byggs och alla betydelsefulla fyndigheter som hittats har haft sin upprinnelse i centralens arbete. Sammanlagt har 45 fyndigheter sålts sedan 1957. Inkomsterna har i regel varit ganska små.

Utredaren Tom Niemi har i en utredning till arbets- och näringsministeriet³ undersökt olika alternativ för att stödja utvecklingen inom gruvsektorn genom att underlätta för finländsk finansiering. Där ingår också en ståndpunkt till vilken roll som staten kunde spela i finansieringen. Bristerna i finansieringen visar sig enligt utredningen framför allt som finansiella svårigheter i början av prospekteringen och projektutvecklingen. Utredaren rekommenderar i första hand att staten grundar ett investeringsbolag som investerar medel både i nystartade projekt och mogna företag. Investeringsbolaget skulle börsnoteras inom några år, så att investerarna och den stora allmänheten fick möjlighet att placera i en aktiestock koncentrerad på gruvsektorn. Ett annat alternativ enligt utredningen är att inrätta en gruvfond som ska stödja projekt i initialfasen. Det kan bara i undantagsfall vara motiverat att grunda ett statsägt gruvbolag. Viktigare än ägandeförhållandena är att fyndigheten finns i Finland och att den utvinns. Då får landet största delen av mervärdet.

Utan att än så länge ta ställning till hur vi bör välja att göra framhåller utskottet att valet av metod för att öka den finländska finansieringen bör väga in att marknadsvillkoren fortsatt ska vara konkurrenskraftiga och att gruvdriften ska ha lika verksamhetsmöjligheter som andra nä-

³ Utredning av gruvfinansiering, 11.2.2011; Dnr TEM/3385/06.02.01/2010

ringar. Ett ytterligare alternativ kunde vara att undersöka om skattemodellen Flow-through kan införas. Idén med den är i korthet att införa skattelättnader för investeringar som privata investerare gör i vissa specifika kapitalintensiva och riskfyllda sektorer. Modellen har tillämpats bl.a. i Kanada, där den har lett till en markant ökad andel inhemska ägare i gruvindustrin. I sin rapport lyfter utredaren också fram behovet att undersöka möjligheterna att bredda Finnveras råvarugaranti så att den också gäller upphandlingar som inhemska metallförädlare gör i gruvor i Finland. Utskottet ser det som viktigt att ta reda på om dagens bestämmelser snedvrider marknaden och om det går att utvidga dem bland annat inom ramen för reglerna om statsstöd. I det fortsatta arbetet måste man också se till att de som nyttiggör resultaten av Geologiska forskningscentralens prospektering betalar skäliga ersättningar.

Nytta för samhället. Samhället drar nytta av gruvdriften i och med ökande skatteinkomster, en förbättrad sysselsättning och ökad affärsverksamhet till stöd för gruvdriften. Gruvor påverkar sysselsättningen i hög grad både direkt och indirekt. En uppskattning är att det uppstår tre-fyra andra arbetstillfällen per arbetstillfälle inom gruvsektorn. En extra fördel är att gruvorna och den nya potentialen framför allt finns på de orter i norra och östra Finland där sysselsättningen i övrigt är dålig.

Gruvdriften väntas få betydligt ökad ekonomisk betydelse i Finland de kommande åren. Redan mot slutet av innevarande årtionde antas sektorn få nationalprodukten att växa med 1,5 miljarder euro per år och med mer än 2,5 miljarder per år när de indirekta effekterna räknas med. Effekterna på sysselsättningen väntas bli störst 2014, då gruvdriften omfattar fler än 7 000 arbetstillfällen. För närvarande arbetar 2 500 personer inom gruvsektorn. De största regionala effekterna kommer att ses i Lappland och Kajanaland. Enbart i Lappland väntas 1 000 nya arbetstillfällen under de kommande fem åren. Den direkta effekten på produktionen beräknas bli ungefär 500 miljoner euro i Lappland mot slutet

av årtiondet och de indirekta effekterna väntas bli ungefär 700 miljoner euro. I Kajanaland blir motsvarande siffra för produktionen cirka 800 miljoner euro.

Med hänsyn till att gruvmineralerna är värdefulla nationella icke-förnybara naturresurser, är det viktigt att samhället får en skälig andel av deras värde. Som sagt kommer konkurrensen om de globala naturresurserna att hårdna. Vår nationella reglering får inte leda till att gruvmineraler säljs till utlandet utan skälig ersättning. Utskottet anser att det i anknytning till fortsatta utredningar finns skäl att se närmare på ett förfarande med royalties och hur det påverkar marknaden.

Tillståndsprocessen

Enligt lagförslaget ska styrsystemet i gruvlagen fortfarande bestå av successiva verksamhetsfaser som föregås av en tillståndsprocess. Lagförslagets bestämmelser om behandling av tillståndsansökan och utfärdande av tillståndsbeslut kompletterar de allmänna bestämmelserna i förvaltningslagen.

Tillståndsprövningen ska grunda sig på en övergripande granskning. Genom villkor som fastställs i tillståndet ska olägenheter som verksamheten försäkras allmänt och enskilt intresse kunna minskas och begränsas. Verksamhet enligt tillståndet får inte bedrivas förrän tillståndsbeslutet har vunnit laga kraft och den krävda säkerheten har ställts. Skyldigheterna i anknytning till nedläggning av verksamheten och efterbehandling blir mer omfattande än nu.

Tillståndsinnehavaren ska såsom nu vara skyldig att ersätta skador och olägenheter till fullt belopp. Ägarna till fastigheterna på ett malmletningsområde, gruvområde eller guld-vaskningsområde har dessutom rätt till en årlig ersättning. Inmutningsavgiften till staten föreslås bli slopad.

Om gruvprojektet är nödvändigt med hänsyn till ett allmänt behov och parterna inte kan enas om vem som har rätt att använda gruvområdet, kan statsrådet bevilja tillstånd att för gruvdrift använda ett område som tillhör någon annan. Dessutom ska fastighetsägaren på vissa villkor

vid gruvförrättningen kunna kräva att tillståndshavaren löser in fastigheten eller en del av den.

Utskottet anser att principerna för tillståndsförfarandet är motiverade, men påpekar att det ovan beskrivna tillståndsförfarandet som ska krävas i gruvlagen inte ger en fullständig bild av byråkratin kring tillstånd för gruvdrift. Verksamhetsutövaren berörs av skyldigheterna enligt gruvlagen men också av skyldigheterna enligt lagstiftningen om miljöskydd och områdesanvändning med anknytande myndigheter, tillståndsansökningar, hörandeförfaranden och eventuella överklagandeprocesser. Enligt arbets- och näringsministeriets bedömning är tillståndsprövningsprocessen i Finland för närvarande en av de längsta i världen, om inte rentav längst. Det tar i genomsnitt mer än två år att få gruvtillstånd. Utskottet anser att det är alldeles oskäligt.

Den nya gruvlagen tar bättre hänsyn till den övriga tillståndslagstiftningen som gäller gruvdrift, vilket i någon mån kanske underlättar hanteringen av de administrativa processerna. Dessutom kommer läget att förbättras i och med att en ny gruvmyndighet inrättas och resurserna utökas. Men faktum kvarstår att den administrativa bördan fortfarande kommer att vara tung trots den nya lagstiftningen. Nuläget är inte gynnsamt vare sig för näringsutövaren, markägaren eller förvaltningsmaskineriet. Det är mycket besvärligt att få en samlad uppfattning av hur de icke-synkroniserade hörande- och tillståndsprövningsprocesserna går framåt. Parterna har svårt att få grepp om vilka rättigheter och skyldigheter som är förknippade med de olika processerna. Tillståndsprövningsprocesserna innefattar dessutom delvis överlappande arbete, som kunde undvikas genom att kraven inom tillståndsförvaltningen samordnas, antalet enskilda tillståndsansökningar minimeras och dokumentation som redan lämnats inom någon av processerna bättre kan nyttiggöras inom en annan process.

Således framhäver utskottet behovet att med det snaraste börja undersöka hur tillståndsprövningsprocessen kunde strömlinjeformas och snabbas upp genom att onödiga tillståndsbyråkrati gallras ut. Processer som bottnar i olika lagar bör synkroniseras, synergivinster bör komma till nytta och

överlappningar bör gallras ut. Samarbetet kunde också öka kring inspektionerna. Gruvdriften är inte den enda sektorn som skulle ha nytta av en sådan här effektivare myndighetsprocess.

Förbehåll

Som förberedelse för malmletningstillståndet kan sökanden reservera ett område åt sig själv genom en *förbehållsanmälan* (44 §) till gruvmyndigheten. Beslutet om förbehåll kan gälla i högst två år (i nuläget ett år). Vid tillståndsprövningen i anknytning till beslutet om förbehåll ska myndigheten utifrån dokumentation bedöma om sökanden har förutsättningar eller uppenbar avsikt att söka malmletningstillstånd (55 § 2 mom. och 76 § 1 mom.). Här inverkar bland annat storleken på det område som förbehållet gäller.

Utskottet anser att bestämmelserna om förbehåll är motiverade och att en längre förbehållstid kan leda till att antalet obefogade ansökningar om malmletningstillstånd minskar och att storleken på malmletningsområdena begränsas. Därmed kan den sammantagna olägenheten för markägaren väntas minska. Utskottet preciserar bestämmelserna om skyddsområden i 44 § 2 mom. i linje med den gällande lagen. Skyddsområden behövs inte om samma innehavare har rättigheterna till området enligt gruvlagen.

Malmletning

Malmletning som närmast är jämförbar med allemansrätten får utföras utan tillstånd (7 §) och man får ta små prover om man meddelar det till fastighetsägaren (8 §). Däremot måste man söka tillstånd om malmletningen kan orsaka fara för människors hälsa, den allmänna säkerheten eller annan näringsverksamhet, eller om verksamheten försämrar landskaps- eller naturskyddsvärdena (9 §). Tillstånd kan beviljas om det är befogat att anta att det finns gruvmineraler på området. Ett malmletningstillstånd garanterar företrädesrätt till gruvtillstånd.

Inmutningsrätten enligt den gällande lagen kan vara i kraft högst åtta år. Regeringen föreslår att giltighetstiden förlängs så att tillståndet i princip gäller i fyra år och kan förlängas med tre

är åt gången. Tillståndet kan gälla i högst femton år. Villkoret för en förlängning är att malmletningen har varit effektiv och systematisk. Området för malmletningen föreslås inte längre vara avgränsat till en kvadratkilometer, men lagförslaget innehåller en förhållningsregel om att tillståndet ska innehålla en bestämmelse om att området ska minskas när giltighetstiden för tillståndet förlängs.

Inmutningsavgiften till staten (6,75 euro per hektar) föreslås bli slopad. I stället ska malmletningsersättningen till fastighetsägaren höjas till följd av förändringen i penningvärdet och dessutom bli graderad. Ersättningen till fastighetsägaren har sedan 1988 varit 10 euro per hektar, så med beaktande av inmutningsavgiften till staten har den fasta ersättningen per hektar varit sammanlagt 16,75 euro. Enligt förslaget ska ersättningen vara 20 euro för de fyra första åren, 30 euro för de följande tre åren, 40 euro för de därpå följande tre åren och 50 euro därefter. Ersättningsarna är skattepliktig kapitalinkomst för mottagaren.

Möjligheten till malmletning ska förlängas och begränsningen av malmletningsområdets storlek ska slopas. Men regeringen föreslår också att ersättningen ska höjas så att kostnaderna praktiskt taget mångdubblas om malmletningen pågår väsentligt längre än fyra år. Målet är här att malmletningen ska bli effektivare, att inmutningsområdena inte ska bli onödigt omfattande och att tillstånden inte ska gälla onödigt länge. Arbets- och näringsministeriet uppskattar utifrån nuläget att alla malmletningstillstånd kommer att vara i kraft de fyra första åren. Under de tre följande åren kommer antalet att sjunka till 20 procent av det ursprungliga och ytterligare till ungefär 5 procent under perioden mellan det åttonde och tionde året. Uppskattningsvis kommer bara ungefär en procent av de ursprungliga ansökningarna att gälla under perioden mellan det elfte och det femtonde året. Malmletningsområdet antas kunna bli avgränsat under de fyra första åren, så att både olägenheten för markägaren och ersättningskostnaderna minskar.

Utskottet noterar att det är karakteristiskt för gruvdrift att inmutningstiderna är långa. Likaså

är det typiskt att bara en bråkdel av alla malmletningar (uppskattningsvis ungefär en av tusen) leder till att gruvdrift inleds. Malmletning bedrivs bl.a. av små och medelstora företag, vars finansiella bas kan tyngas väsentligt av de stigande tillståndskostnaderna. Utskottet pekar också på behovet att se till att gruvdriften i Finland är konkurrenskraftig i jämförelse med gruvdriften i Sverige. Omvärldsvillkoren är desamma i båda länderna med avseende på geologiska förhållanden. En stor skillnad är att den svenska ersättningspraxisen är fokuserad på den fas då gruvdriften redan har inletts. Man har velat ha en möjligast enkel prospekteringsfas med låga kostnader. Den årliga ersättningen i Sverige varierar under de sex första åren mellan 4 och 21 kronor per hektar. Som högst (perioden mellan det elfte och det femtonde året) stiger ersättningen till 100 kronor per hektar, det vill säga till ca 11 euro.

Utskottet välkomnar den förlängda malmletningstiden. Den föreslagna tillståndstiden på maximalt 15 år är densamma som giltighetstiden för undersökningstillstånd i Sverige. Likaså är bestämmelserna förtydligade och preciserade på lämpligt sätt. Om malmletningsersättningsarna blir väsentligt högre än motsvarande ersättningar i Sverige, kan konkurrenskraften komma att försämrast i jämförelse med Sverige. Utskottet ställer sig också bakom lagförslagets syfte att det ska gå snabbare att inleda gruvdrift. Ovan beskrivs en bedömning att största delen av all malmletning kan slutföras inom de fyra första åren. Den här fasen underlättas också av att förbehållstiden blir längre och att begränsningen av området slopas. I ett samlat perspektiv anser utskottet att propositionen är godtagbar till denna del. Ändringen i ersättningsförfarandet är ändå stor jämfört med dagsläget, så utskottet anser det viktigt att noga ge akt på hur marknaden utvecklas och att i förekommande fall vidta åtgärder för att ändra bestämmelserna.

Utskottet föreslår också på det sätt som närmare beskrivs i detaljmotiveringen (34 och 46 §) att bestämmelserna om malmletningstillstånd preciseras så att tillstånd inte får beviljas om man inte med fog kan anta att det finns gruvmi-

neraler på området. I ansökan om malmletnings-tillstånd ska det tydligt sägas ut vad den motive-rade bedömningen av att det finns gruvminer-aler bygger på.

Gruvdrift

Enligt förslaget måste man alltid ha gruvtill-stånd för att ha rätt att utvinna en fyndighet (16 §). Tillståndet ska beviljas efter övergripande prövning och i princip gälla tills vidare. Det kan på vissa villkor förfalla, ändras eller återkallas. För att inleda gruvdrift måste näringsutövaren ha fått äganderätt eller nyttjanderätt till området antingen genom avtal eller tillstånd av statsrådet att lösa in gruvområdet. Dessutom ska fastig-hetsägaren på vissa villkor kunna kräva att den som bedriver gruvdrift löser in fastigheten eller en del av den.

Ett gruvtillstånd (17 §) ger innehavaren rätt att utvinna alla gruvmineral som påträffats på gruvområdet och vissa biprodukter av gruvdrif-ten. Bestämmelserna hindrar alltså inte, även om de heller inte direkt främjar, en effektiv använd-ning av råvaror från brytningen. Utskottet ser det som viktigt att material- och energieffektivite-ten särskilt uppmärksammas i den konkreta verksamheten. Som ett led i de mer omfattande insatserna för effektivare användning av naturre-surser som material och energi bör man övervä-ga incitament för ökad effektivitet.

Enligt propositionen ska den som bedriver gruvdrift betala fastighetsägaren brytningser-sättning och ersättning för biprodukter. Bryt-ningserättningen ska ersätta den nuvarande ut-målsavgiften och brytningsavgiften. Den ska be-stå av en hektarbaserad del på 50 euro och en del som grundar sig på värdet av den malm som ut-vunnits. Reglerna för uträkning av den ersätt-ning som grundar sig på värdet av den malm som utvunnits anges i lagen (100 §). Utmålsavgiften enligt den gällande lagen har varit 20 euro per hektar om året sedan 1988. Dessutom har inne-havaren av gruvrätt varit tvungen att betala en årlig brytningsavgift utifrån värdet på de gruv-mineral som har brutits och uppfordrats till markytan.

Storleken på brytningsavgiften är inte närma-re bestämd i den gällande lagen. Principen har varit att parterna ska komma överens om ersätt-ningen. Om man inte har enats om avgiften, har arbets- och näringsministeriet fastställt storle-ken efter att först ha hört gruvnämnden. Parter-na har i regel sinsemellan kommit överens om avgiften, så myndigheterna har inte haft heltäck-ande information att tillgå om storleken på av-gifterna. Enligt övergångsbestämmelsen i lag-förslaget (181 §) ska utmålsavgiften stiga från 20 till 50 euro. Dessutom ska parterna har möj-lighet att på vissa villkor begära att gruvmyndig-heten justerar den avtalsbaserade brytningsav-giften så att den svarar mot ändringen i det eko-nomiska värdet av gruvmineralen. Gruvmyndig-heten ska då beakta de grunder som påverkar det ekonomiska värdet av gruvmineralen och det av-tal som parterna slutit om det.

Om biprodukter från gruvdrift inte används inom gruvdriften, ska innehavaren av gruvtill-stånd betala fastighetsägarna en årlig ersättning per fastighet för nyttan av biprodukterna. Ersätt-ningen kan uppgå till högst tio procent av in-komsten från försäljningen av biprodukterna.

Den ersättning som ska betalas för skada och olägenhet motsvarar vad som gäller i nuläget. Däremot ska skyldigheterna i anknytning till nedläggning av verksamheten och efterbehand-ling vara mer omfattande. En väsentlig ändring här är ett nytt förfarande med säkerheter. Det be-handlas nedan.

De föreslagna bestämmelserna om gruvdrift är över lag lämpliga, anser utskottet. De största ändringarna som utskottet föreslår gäller ersätt-ningarna för gruvdrift. Enligt utskottets förslag ska bestämmelserna om brytningserättning ändras så att ersättningen för metallmalmer be-stäms enligt det genomsnittliga priset på mal-men i fråga under hela året (100 § 2 mom. 1 punkten) och så att fastighetsägaren och inneha-varen av gruvtillstånd såsom nu kommer över-ens om beloppet av brytningserättningen för an-dra gruvmineral (100 § 2 mom. 2 punkten).

Därmed blir grunden för ersättningen rättvisa-re både för mottagaren och betalaren i och med att den väger in även stora fluktuationer i priset

på metallmalm under årets lopp. Alla metallmalmer börsnoteras, så grunden för prissättningen är klar.

Värdet på de respektive gruvmineral som nämns i 2 mom. 2 punkten i paragrafen varierar mycket sinsemellan, så utskottet anser att den föreslagna fasta grunden för ersättningar i euro inte tillgodoser parternas rättigheter på behörigt sätt. De här mineralen har dessutom inte alltid ett offentligt noterat pris utifrån vilket brytningsersättningen kunde bestämmas på motsvarande sätt som regeringen föreslår i fråga om metallmalmer. Utskottet föreslår därför att fastighetsägaren och innehavaren av gruvtillstånd kommer överens om brytningsersättningen för mineralerna under 2 punkten eller, om någondera parten föreslår det, att gruvmyndigheten fastställer brytningsersättningen. Båda avtalsparterna har dessutom rätt att begära att gruvmyndigheten justerar ersättningen, om de grunder som påverkar ett gruvminerals ekonomiska värde har förändrats i väsentlig grad. En avtalsbaserad procedur svarar mot den gällande lagen. Gruvmyndigheten ska centraliserat ha hand om ansökningsärenden. Arbets- och näringsministeriet ska se till att myndigheten får behöriga anvisningar. Närmare bestämmelser om grunderna för brytningsersättningen och om ansökningar om fastställelse och justering får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Utskottet föreslår också en ändring i hur inlösningersättningen utifrån fastighetsägarens inlösningssyrkande ska bestämmas (86 §). Enligt regeringens förslag ska principen om full ersättning tillämpas. Propositionen innebär att inlösningspriset utöver ersättning enligt inlösningsslagen ska innefatta ersättning för gruvmineralerna på området. Det kan enligt utskottet vara mycket svårt att uppskatta värdet på gruvmineralerna på inlösningsområdet vid inlösningstidpunkten, så propositionen innebär att det finns alltför mycket oklarheter när det gäller att uppskatta inlösningspriset. Därför föreslår utskottet att bestämmelserna preciseras genom att inlösningersättningen kopplas till värdet av det område som ska lösas in så att ersättningen är en och en halv gång detta värde.

I fråga om gruvdrift preciserar utskottet enligt detaljmotiveringen nedan bestämmelserna om bl.a. tillståndsansökan, hinder för beviljande av gruvtillstånd, förlängning av tillståndet och information om tillståndet.

Guldvaskning

Enligt propositionen (21 och 22 §) ska guldvaskning på statsägda områden bygga på tillstånd (guldvaskningstillstånd) och inte längre på inmutningsrätt som den gällande lagen föreskriver. Tillståndet ger innehavaren ensamrätt att leta efter, kartlägga, ta till vara och utvinna guld på guldvaskningsområdet. Utöver konventionell guldvaskning tillåts också maskinell vaskning, om inte någon annan lagstiftning (som naturvårdslagen) hindrar det. På guldvaskning på annan än statsägd mark tillämpas marktäktslagen och annan miljölagstiftning, såsom vattenlagen, separat för varje fall.

Det föreslås att den maximala giltighetstiden för tillståndet inte längre ska begränsas. Syftet är att den konventionella guldvaskningen ska bevaras på de områden där den lämpar sig med hänsyn till andra mål och syften med användningen av naturskyddsområden och vildmarker. Ersättningarna för guldvaskning ska stiga från 10 till 50 euro per hektar och skyldigheterna att underhålla och efterbehandla guldvaskningsområdet utvidgas. Utskottet ser det som motiverat att enligt förslaget harmonisera bestämmelserna om guldvaskning med reglerna för malmletning.

Med stöd av 182 § 2 mom. förfaller gruvrätten som gäller guldvaskning efter en övergångsperiod på 8 år. Innehavare av gruvrätt ska ändå ha företräde när det gäller guldvaskningstillstånd, om ansökan om tillstånd görs innan gruvrätten upphör att gälla. Rent konkret innebär de nya bestämmelserna bland annat att maskinell guldgrävning i Lemmenjoki nationalpark kommer att upphöra efter övergångsperioden.

Nationalparken är ett skyddat område som numera hör till EU:s nätverk Natura 2000. Enligt skyddsbestämmelserna har maskinell guldvaskning varit förbjudet där sedan 1991. Men det har varit tillåtet att fortsätta gräva på de inmutnings- och gruvområden som gällde innan skyddsbe-

stämmelserna ändrades den 10 april 1991. Enligt utredning täcker alla inmutnings- och utmålsområden plus områden med fyrhjulingsvägar in sammantaget 480 hektar av nationalparken, som totalt omfattar 280 000 hektar. Man räknar med att det finns åtminstone 1 200 kg guld kvar för guldvaskning. Bara ungefär en fjärdedel kommer att kunna utvinnas utan maskiner. De fyndigheter som hittats kommer enligt beräkningar att kunna grävas ut med maskin på ca 15 år. De företag som bedriver guldgrävning på området har gjort stora investeringar både i materiel och infrastruktur. Eftersom guldgrävning bara kan pågå när marken inte är frusen, dvs. ca fyra månader om året, blir amorteringstiderna för investeringarna relativt långa.

Både miljöutskottet och grundlagsutskottet anser att det räcker med en åttaårig övergångstid. Grundlagsutskottet menar ändå att det inte heller finns något hinder för att förlänga övergångstiden i någon mån och bestämma att skyldigheten att iståndsätta det berörda området börjar först efter övergångstiden. Miljöutskottet påpekar att grävningarna kan komma att öka i intensitet under den återstående tiden när utmälen för guldvaskning upphör att gälla och det i sin tur kan förvärra miljökonsekvenserna inte minst i Lemmenjokiområdet.

Enligt propositionen är målet att villkoren efter en åttaårig övergångsperiod ska vara lika för alla som vid olika tidpunkter har inlett guldvaskning när det gäller begränsningar av verksamheten utifrån miljöskäl och hållbar utvinning av naturresurser. Utskottet anser att principen är motiverad men att övergångstiden bör utformas så att lösningen blir skälig för alla berörda och väger in dels miljökonsekvenserna av maskinell grävning, dels följderna av att sättet att utöva näring begränsas. Likaså bör det beaktas att de skärpta bestämmelserna om underhåll och efterbehandling också gäller verksamhet som bedrivs med stöd av gällande gruvrätter. Verksamhetsutövaren ska bland annat sörja för att gruvområdet och hjälpområdet iståndsätts, snyggas upp och anpassas till landskapet (143 §). Således ser utskottet det som motiverat att förlänga övergångstiden till 15 år så att skyldigheten att

iståndsätta området börjar först efter att övergångstiden har gått ut (182 § 2 mom.). I fråga om skyldigheten att iståndsätta området ska de allmänna bestämmelserna om att avsluta gruvdriften (15 kap.) följas. Enligt dem ska iståndsättningskyldigheten fullgöras senast två år från det att gruvtillståndet har förfallit eller återkallats.

Enligt utredning kommer de miljötillstånd som gäller området att ses över senast 2017. Med hänvisning till miljöutskottets utlåtande ser utskottet det som viktigt att man mer ingående tar hänsyn till en kontrollerad nedläggning av den maskinella verksamheten när tillståndsvillkoren justeras. Dessutom bör tillståndsvillkoren övervakas noggrant.

Säkerheter

Enligt propositionen ska det krävas säkerhet (kapitel 10) för malmletning enligt malmletningstillstånd, guldvaskning och gruvdrift. Säkerheten ska täcka in kostnaderna för efterbehandling, eventuell skada och olägenhet i fråga om malmletning och guldvaskning. När det gäller gruvdrift ska säkerheten täcka in de skyldigheter som gäller avslutande åtgärder och efterbehandling. Säkerheten kompletterar den säkerhet som miljöskyddslagen (42 § 3 mom.) kräver för avfallshantering och den skyldighet till kärnavfallshantering som kärnenergilagen (6 och 7 kap.) föreskriver i fråga om uran och torium.

I likhet med miljöutskottet anser ekonomiutskottet att bestämmelserna om säkerhet är mycket behövliga. I sitt utlåtande noterar miljöutskottet att efterbehandlingen i vissa fall uteblivit på grund av bristerna i den gällande lagen. Förfarandet med säkerheter kommer också att gälla pågående gruvprojekt.

Enligt motiven till propositionen kan säkerheten vara till exempel en bankdeposition eller försäkring. Det som då närmast kommer i fråga är en borgensförsäkring. Däremot kan ansvarsförsäkringar inte anses medge tillräckligt skydd. Det är viktigt att välja försäkring med tanke på att den ska ge ett långvarigt skydd och att säkerheten lätt ska kunna realiseras om det behövs. Likaså måste man komma ihåg att säkerheterna

också bör kunna förvärfvas utomlands inom ramen för EU-lagstiftningen om den inre marknaden och Världshandelsorganisationens (WTO) avtal om handel med tjänster (GATS). När myndigheten bestämmer tillståndsvillkoren ska den beakta att värdet på vissa typer av säkerheter kan sjunka till exempel när det verkliga värdet förändras och att de omständigheter som gäller skyddet kan försämrats. Då kan det uppstå ett behov att kräva extra säkerheter eller en ny säkerhet med bättre skydd. I det här sammanhanget föreslår utskottet i detaljmotiveringen nedan (109 §) att gruvmyndigheten får mer omfattande rättigheter att justera säkerheten.

Propositionen ger gruvmyndigheten en bred beslutanderätt och samtidigt också ett ansvar för att bestämma typen av och storleken på säkerheten. Liknande bestämmelser om säkerheter föreslås också i propositionen om den nya avfalls-lagstiftningen som för närvarande behandlas i riksdagen (RP 199/2010 rd, 43 a-c § i miljöskyddslagen). Utskottet ser det som viktigt att myndigheterna följer samordnade principer för att bestämma säkerheter. Den som beslutar om säkerheter måste ha gedigen specialkompetens. Ministerierna bör i samråd se till att handläggarna får instruktioner och utbildning på behörigt sätt.

Kommuner

Nya fyndigheter har företrädesvis hittats i norra Finland, vilket har lett till att kommunerna dels fått mer inkomster från gruvdrift, dels blivit belastade framför allt till följd av olika slags förfaranden med yttranden. Den lag som ska upphävas har inneburit en mycket omfattande förvaltningsprocess i kommunerna. Det har hänt att det sökande bolaget, magistraten och ministeriet har begärt flera utlåtanden om samma projekt av kommunen under de olika faserna i processen.

Den nya gruvlagen kommer att avlasta kommunerna i det här avseendet. Deras arbete med kartor underlättas eftersom den nya lagen inte anger någon maximistorlek för malmletningsområden. Undersökningen av eventuella hinder för malmletningstillstånd ligger till största delen på gruvmyndighetens ansvar, så det sökande

bolaget behöver inte längre begära någon utredning om hinder av kommunen. Dagens problem med inexact kartinformation väntas också minska, eftersom det kommer att finnas noggrannare uppgifter att få om fastighetsgränser och bygplatser. Till skillnad från den gällande lagen har den nya lagen dessutom en särskild bestämmelse (175 § 2 mom.) om att kommunen har rätt att ta ut avgifter för sina åtgärder som grundar sig på lagen.

Uran

Regeringen föreslår strängare bestämmelser för uran och torium än vad som tillämpas på andra gruvmineraler. Man måste alltid ha tillstånd för malmletning i fråga om dem (9 §) och för brytning av uran krävs det tillstånd både enligt gruvlagen och kärnenergilagen. I stället för gruvmyndigheten är det statsrådet som avgör gruvtillståndsärenden som gäller urvinning av uran och torium. Ansökningar om tillstånd att bryta uran avgörs efter prövning utifrån ett övergripande samhällsintresse enligt kärnenergilagen. Ett ytterligare kriterium för tillstånd att bryta uran är att den kommun där verksamheten planeras förordas att tillståndet beviljas. Brytning, anrikning och behandling av uran ska dessutom alltid föregås av en miljökonsekvensbedömning. Strålskyddslagen föreskriver om strålsäkerhet.

Utskottet anser att det är motiverat med striktare regler för uran och torium än för andra gruvmineraler. Uran förekommer hos oss som biprodukt från gruvdrift och för närvarande pågår ett projekt kring att nyttja uran. Enligt lagförslaget ska den som bedriver malmletning mycket noggrant till gruvmyndigheten rapportera resultaten av alla undersökningar som gjorts utifrån malmletningstillståndet. Då får gruvmyndigheten också veta om fyndigheter av uran eller torium påträffats.

Övrigt

Biprodukt. Biprodukt av gruvdrift är av lagtekniska skäl definierat i 17 § 1 mom. 2 punkten i förslaget till gruvlag. Begreppet är avsett att individualisera material som bryts inom gruvdrift, som inte är gruvmineral och för vilket ersättning

för biprodukter betalas ut i de fall som anges i 101 §. Biprodukten avgränsar rättigheterna enligt gruvlagen för den som bedriver gruvdrift i relation till både markägaren och marktäktslagen.

Begreppet är inte menat att tillämpas i avfalls- lagstiftningen eller någon annan lagstiftning. Bestämmelsen i 17 § 1 mom. 2 punkten föreskriver inte om vad som hör till tillämpningsområdet för avfallslagstiftningen och avgränsar inte tillämpningen av denna. Definitionen av utvinningsavfall enligt statsrådets förordning om utvinningsavfall (379/2008) är viktig i tillämpningen av avfallslagstiftningen. Så som det står i detaljmotiven till 17 § 1 mom. 2 punkten i förslaget till gruvlag kan utvinning av biprodukter av gruvdriften kräva miljötillstånd med stöd av miljöskyddslagen om det är fråga om avfall.

Tredimensionellt fastighetssystem. Utskottet har satt sig in i utvecklingen av ett tredimensionellt fastighetssystem (3D) som utreds för närvarande⁴. Projektet bygger på en idé att bilda självständiga fastigheter ovan eller under jord och bestämma deras dimensioner både horisontalt och vertikalt. En tredimensionell fastighet ska utgöra en enhet i fråga om ägarskap, överlåtelser och inteckningar. Sådana fastigheter ska enligt de preliminära planerna användas i anknytning till byggprojekt i tätt bebyggda områden. Utskottet anser att man under de fortsatta utredningarna också bör se närmare på vilka fördelar och nackdelar som eventuellt kan uppstå om det tredimensionella fastighetssystemet tillämpas för behoven inom gruvdriften. Här bör det beaktas att största delen av de framtida gruvprojekten väntas gälla underjordiska gruvor.

Uppföljning och utbildning. Med sina övergångsbestämmelser och beröringspunkter med annan lagstiftning är gruvlagen ytterst omfattande och till viss del svår att få grepp om. Utskottet lägger därför vikt vid vägledning och infor-

mation för att lagen ska kunna sättas i kraft och tillämpas utan problem.

Genomförandet av en så här övergripande ny reglering kommer att kräva att myndigheterna intensivt ger akt på vilka effekter lagen får och hur den fungerar. Utskottet har ovan lyft fram de frågor som måste bevakas och miljöutskottet har också i sitt utlåtande pekat på vissa specifika faktorer för uppföljningen.

Detaljmotivering

1. Gruvlag

3 §. Lagens förhållande till annan lagstiftning. Paragrafen har kompletterats genom att inkludera dammsäkerhetslagen (494/2009) bland de tillämpliga speciallagarna. Den lagen har en nära koppling till gruvdrift.

4 §. Myndigheter och deras uppgifter. Utskottet har gjort en teknisk rättelse i paragrafen för att beakta att Säkerhetsteknikcentralen byter namn till Säkerhets- och kemikalieverket den 1 januari 2011 (RP /2010 rd).

34 §. Tillståndsansökan. Preciseringar har gjorts i 1 mom. 4 punkten i fråga om vad som avses med förutsättningarna för verksamheten när det gäller anökningar om malmletnings- och gruvtillstånd. Eftersom malmletningstillstånd kräver att man med fog kan anta att det finns gruvmineraler på området, ska en utredning över detta presenteras i ansökan. På motsvarande sätt ska en ansökan om gruvtillstånd innehålla en redogörelse för att fyndigheten är utvinningsbar.

37 §. Utlåtanden om tillståndsansökan. Utskottet har rättat till paragrafen rent tekniskt för att beakta att de regionala miljöcentralernas uppgifter överfördes till närings-, trafik- och miljöcentralerna den 1 januari 2010.

40 §. Information om tillståndsansökan. Bestämmelsen har preciserats så att man i situationer där det finns mer än 30 sakägare som ska underrättas om en kungörelse kan välja mellan an-

⁴ Jord- och skogsbruksministeriets arbetsgruppspromemorior 2008:1

tingen vanlig delgivning eller offentlig delgivning. Denna ändring föranleder också en ändring av 58 § 4 mom. Möjligheten till offentlig delgivning behövs, för antalet sakägare kan vara mycket stort. Ett ytterligare problem med vanlig delgivning är att uppgifterna i fastighetsdatasystemet inte i alla delar är i realtid.

44 §. Förbehållsanmälan. I denna paragraf har 2 mom. ändrats så att den i fråga om bestämmelserna om skyddade zoner motsvarar den gamla gruvlagen. Någon sådan zon behövs inte när samma innehavare har rättigheterna till området enligt gruvlagen.

46 §. Hinder för beviljande av malmletningstillstånd och guldvaskningstillstånd. Enligt 1 mom. 7 punkten får tillstånd inte heller utan särskild orsak beviljas för ett område i fråga om vilket kommunen av någon grundad anledning som har samband med planläggning eller annan områdesanvändning motsätter sig att tillstånd beviljas. Enligt propositionsmotiven (s. 105) kan kommunen motsätta sig att tillstånd beviljas till exempel på grund av ett markanvändningsändamål som enligt planerna redan ska börja genomföras eller något annat markanvändningsändamål som inte kan förenas med verksamheten. För att säkerställa en enhetlig tillämpning av bestämmelsen preciserar ekonomiutskottet detaljmotiven på denna punkt med att en grundad anledning som har samband med något annat markanvändningsändamål bör gå att jämföras med planläggning. Till denna del kan bestämmelsen bli tillämplig inte minst när planlägningsprocessen redan är långt skriden och planen, om den blir godkänd, skulle kunna bli ett hinder för att bevilja tillstånd. Utskottet föreslår ingen ändring i den egentliga författningstexten.

Ett nytt 3 mom. har fogats till paragrafen. Där förtydligas villkoren för malmletningstillstånd. Tillstånd får beviljas bara om man med fog kan anta att det finns gruvmineraler på området. Enligt tillägget i 34 § ska den sökande i sin tillståndsansökan redogöra för vad bedömningen om mineralfyndigheten bygger på.

48 §. Hinder för beviljande av gruvtillstånd. I 2 mom. i denna paragraf anges de vanligaste hindren för gruvtillstånd trots att de övriga tillståndsvillkoren är uppfyllda. Enligt propositionen ska tillstånd vägras bl.a. vid synnerligen påtagliga skadliga miljökonsekvenser eller när ortens bosättnings- eller näringsförhållanden i synnerligen hög grad försämrats. Utskottet har ansett det ändamålsenligt att mildra dessa kriterier så att man vid varje enskild intressejämförelse mer jämlikt kan beakta såväl miljövärden och de lokala boende- och näringsförhållandena som nyttan med gruvdriften.

50 §. Hinder för beviljande av tillstånd inom samernas hembygdsområde, skoltområdet och det särskilda renskötselområdet. Här har utskottet gjort en stilistisk ändring.

58 §. Information om tillståndsbeslut. I denna paragraf ändras 2 mom. för att beakta överföringen av de regionala miljöcentralernas uppgifter till närings-, trafik- och miljöcentraler från och med den 1 januari 2010.

Vidare har 4 mom. preciserats till följd av ändringen i 40 §. Om mer än 30 kända personer ska underrättas om ett beslut eller om antalet personer är okänt, får information om saken ges i en tidning där mottagaren bäst kan väntas få informationen.

63 §. Förlängning av gruvtillstånds giltighetstid. Utskottet har preciserat bestämmelsen på det sätt som grundlagsutskottet förutsatte. Myndigheten får låta bli att förlänga ett gruvtillstånd av orsaker som har att göra med tillståndshavaren bara om tillståndshavaren väsentligen har brutit mot lagstadgade skyldigheter eller tillståndsvillkoren.

74 §. Meddelande av beslut om överföring av tillstånd och information om detta. Enligt 5 mom. ska uppgift om ett beslut om överföring av tillstånd antecknas i fastighetsdatasystemet. Utskottet påpekar att uppgifter om tillstånd som gäller ett fastighetsområde redan finns i fastighetsregistret. Enligt den föreslagna bestämmelsen ska registeruppgifterna kompletteras med

uppgifter om tillståndshavaren, vilka å sin sida vid behov kan tas ur gruvregistret. I syfte att undvika överlappande registeranteckningar föreslår utskottet att 5 mom. ska utgå.

76 §. Förbehållsbesluts giltighet. Utskottet har preciserat 2 mom. med att förbehållet upphör att gälla bara till den del malmletningstillstånd söks med stöd av den företrädesrätt förbehållet ger. Detta motsvarar regleringen i den gamla gruvlagen. En precisering behövs när man beaktar förbehållens förlängda giltighetstid.

84 §. Bestämmande av föremålet för inlösen och grundande av nyttjanderätt.

86 §. Fastighetsägares inlösningsyrkande. Paragrafens 4 mom. innehåller bestämmelser om hur inlösningsersättningen bestäms. Enligt vad regeringen föreslår ska principen om full ersättning tillämpas. Propositionen innebär att inlösningspriset utöver ersättning enligt inlösningslagen ska innefatta ersättning för gruvmineralerna på området. I detta avseende hänvisar propositionens detaljmotivering till ersättningen enligt den föreslagna 100 § (brytningsersättning).

Utskottet anser att utgångspunkten för bestämmelserna i sig är motiverad. Inlösningspriset ska innefatta ersättning också för gruvmineralerna inom det inlösta området. När man beaktar att det kan vara mycket svårt att uppskatta värdet på gruvmineralerna på inlösningsområdet vid inlösningsstidpunkten, innebär propositionen att det finns alltför mycket oklarheter när det gäller att uppskatta inlösningspriset. Därför föreslår utskottet att bestämmelserna preciseras genom att inlösningsersättningen kopplas till värdet på det område som ska lösas in så att ersättningen uppgår till en och en halv gång värdet på de fastigheter som blir kvar på området. Utskottets förslag motsvarar praxis enligt den gällande vattenlagen (264/1961).

100 §. Brytningsersättning. Denna bestämmelse har preciserats. Brytningsersättningen ska beräknas på den mängd metall i malmen som man lyckats utvinna vid anrikningen eller till följd av någon annan förädling. Det årliga genomsnitts-

priset beskriver metallers prisnivå bättre än priset en viss dag, såsom regeringen föreslår.

139 §. Besiktningsorgans skyldigheter. En hänvisning till samiska språklagen har lagts till i bestämmelsen i enlighet med vad grundlagsskottet förutsatte.

146 §. Slutbesiktning. En teknisk rättelse har gjorts i denna paragraf i syfte att beakta att de regionala miljöcentralernas uppgifter överfördes till närings-, trafik- och miljöcentralerna den 1 januari 2010.

152 §. Myndigheternas rätt att få uppgifter. En teknisk rättelse har gjorts i denna paragraf i syfte att beakta att de regionala miljöcentralernas uppgifter överfördes till närings-, trafik- och miljöcentralerna den 1 januari 2010.

153 §. Gruvmyndighetens besiktningsrätt. Denna paragraf har ändrats på det sätt som grundlagsutskottet förutsatt.

Dess 1 mom. preciseras genom en hänvisning till 39 § i förvaltningslagen. På detta sätt kan man bättre se till att inspektionerna av tillsynskaraktär enligt gruvlagen reglera tillräckligt exakt och att bestämmelserna ger tillräckliga garantier mot missbruk.

Paragrafens 2 mom. ändras i fråga om besiktningsrätten i lokaler som omfattas av hemfrid. Hemfriden ska inte brytas när det gäller utredning av mindre grava förbrytelser där det strängaste straffet är böter. Därför har utskottet uteslutit lindrig skadegörelse (35 kap. 3 § i strafflagen) från paragrafens räckvidd. Vidare har utskottet som villkor lagt till att inspektion får utföras bara om det är nödvändigt för att utreda ett straffbart förfarande.

159 §. Rätt att inleda ett ärende. En teknisk rättelse har gjorts i denna paragraf för att beakta att de regionala miljöcentralernas uppgifter överfördes till närings-, trafik- och miljöcentralerna den 1 januari 2010.

161 §. Åtalsrätt. En terminologisk justering har gjorts i paragrafen.

165 §. *Besvärsrätt.* En teknisk rättelse har gjorts i denna paragraf i syfte att beakta att de regionala miljöcentralernas uppgifter överfördes till närings-, trafik- och miljöcentralerna den 1 januari 2010.

175 §. *Avgifter.* Paragrafens 2 mom. innehåller bestämmelser om de avgifter kommunen kan ta ut för åtgärder som grundar sig på gruvlagen. Utskottet har preciserat dess ordalydelse i syfte att undvika tolkningsproblem. Efter ändringen motsvarar momentet praxis i motsvarande lagstiftning. Preciseringen inverkar inte på bestämmelsernas materiella innehåll.

178 §. *Allmän övergångsbestämmelse.* Säkerhetsteknikcentralen blir Säkerhets- och kemikalieverket den 1 januari 2011, och således har 2 mom. ändrats för att beakta den eventualitet att gruvlagen träder i kraft först efter den 1 januari 2011.

187 §. *Brott mot gruvbestämmelserna i verksamhet som bedrivs med stöd av inmutningsrätt och gruvrätt.* En terminologisk justering har gjorts i paragrafen.

2. Lag om ändring av kärnenergilagen

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna. Övergångsbestämmelsen har preciserats med tanke på de tillståndsärenden som kommer att vara anhängiga när lagändringen träder i kraft.

Motionerna

Lagmotion

Utskottet tar i den allmänna motiveringen upp frågan om den börda som gruvlagen innebär för kommunerna. I det sammanhanget redovisas de lättnader som de nya bestämmelserna betyder

för kommunernas administrativa börda. De betydande positiva effekterna för den kommunala ekonomin som gruvdriften medför regionalt har också framhållits. Om det projekt för att se över tillståndsförvaltningen som utskottet presenterat blir genomfört betyder det att belastningen på den kommunala förvaltningen ytterligare lättar.

Utskottet föreslår följaktligen att lagmotionen förkastas.

Åtgärdsmotion

Av de skäl som anges i propositionsmotiven anser utskottet att behandlingen av tillstånd för gruvdrift och tillsynen över lagens efterlevnad lämpligen bör koncentreras till Säkerhets- och kemikalieverket (tidigare Säkerhetsteknikcentralen), som redan nu svarar för myndighetsuppgifter i anknytning till gruvssäkerhet. I princip är det det behöriga ministeriet som har rätt att bestämma var denna enhet (gruvmyndigheten) ska placeras (Lag om behörighet vid placering av statliga enheter och funktioner; 362/2002). Beslutet om placering ska fattas så att det tryggar en framgångsrik skötsel av statens uppgifter.

Utskottet föreslår följaktligen att åtgärdsmotionen förkastas.

Utskottets förslag till beslut

Riksdagen

godkänner lagförslag 3—9 utan ändringar,

godkänner lagförslag 1 och 2 med ändringar (Utskottets ändringsförslag),

förkastar lagmotionen (LM 120/2010 rd) och

förkastar åtgärdsmotionen (AM 47/2010 rd).

*Utskottets ändringsförslag***1.****Gruvlag**

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

I AVDELNINGEN**Letning efter och utvinning av gruvmineral****1 kap.****Allmänna bestämmelser**

1 och 2 §
(Som i RP)

3 §*Lagens förhållande till annan lagstiftning*

När tillståndsfrågor och andra frågor enligt denna lag avgörs och när verksamhet i övrigt bedrivs enligt denna lag ska, utöver bestämmelserna i denna lag, tillämpas bland annat vad som föreskrivs i naturvårdslagen (1096/1996), miljöskyddslagen (86/2000), ödemarkslagen (62/1991), markanvändnings- och bygglagen (132/1999), vattenlagen (264/1961), renkötselagen (848/1990), strålskyddslagen (592/1991), kärnenergilagen (990/1987), lagen om fornninen (295/1963), *terrängtrafiklagen (1710/1995)* och *dammsäkerhetslagen (494/2009)*.

4 §*Myndigheter och deras uppgifter*

Den allmänna ledningen, övervakningen och utvecklingen av verksamhet enligt denna lag ankommer på arbets- och näringsministeriet. *Säkerhets- och kemikalieverket* är *gruvmyndighet* enligt denna lag.

(2 och 3 mom. som i RP)

5 och 6 §
(Som i RP)

2 kap.**Malmletning**

7—15 §
(Som i RP)

3 kap.**Anläggande av gruva**

16—21 §
(Som i RP)

4 kap.**Guldvaskning**

22—30 §
(Som i RP)

II AVDELNINGEN**Tillståndsärenden****5 kap.****Tillståndsförfaranden**

31—33 §
(Som i RP)

34 §

Tillståndsansökan

(1 mom. som i RP)

I tillståndsansökan ska en med tanke på tillståndsprövningen nödvändig och tillförlitlig redogörelse ges om

(1—3 punkten som i RP)

4) förutsättningarna för verksamheten,

a) i synnerhet en preliminär uppskattning om gruvmineralerna på området och vad uppskattningen bygger på, när det är fråga om en ansökan om malmletningstillstånd,

b) i synnerhet om att fyndigheten är utvinningsbar, när det är fråga om en ansökan om gruvtillstånd,

(5—7 punkten som i RP)

(3—6 mom. som i RP)

35 och 36 §

(Som i RP)

37 §

Utlåtanden om tillståndsansökan

Tillståndsmyndigheten ska begära utlåtande om ansökan om malmletningstillstånd, gruvtillstånd och guldvaskningstillstånd av

(1 punkten som i RP)

2) den närings-, trafik- och miljöcentral inom vars verksamhetsområde miljökonsekvenser av verksamheten enligt tillståndet kan uppträda,

(3 och 4 punkten som i RP)

Tillståndsmyndigheten ska begära utlåtande om ansökan om gruvområdesinlösningstillstånd av den kommun som ingår i verkningsområde, det behöriga landskapsförbundet och närings-, trafik- och miljöcentralen.

(3 och 4 mom. som i RP)

38 och 39 §

(Som i RP)

40 §

Information om tillståndsansökan

Tillståndsmyndigheten ska informera om ansökan om malmletningstillstånd, gruvtillstånd och guldvaskningstillstånd genom att i minst 30 dagar kungöra ansökan på sin anslagstavla och på anslagstavlorna i de kommuner som saken gäller. Information om kungörelsen ska publiceras i åtminstone en tidning med allmän spridning inom verkningsområdet, om inte ärendet är uppenbart onödigt. (*Utesl.*) Bestämmelser om kungörande finns i övrigt i lagen om offentliga kungörelser (34/1925).

De sakägare som saken i synnerhet gäller ska underrättas särskilt om kungörelsen. Om fler än trettio kända personer ska informeras om ansökan eller om antalet personer är okänt, kan information om saken ges i en sådan tidning där mottagaren bäst kan väntas få informationen.

(3 och 4 mom. som i RP)

41—43 §

(Som i RP)

44 §

Förbehållsanmälan

(1 mom. som i RP)

Förbehållsanmälan får inte gälla ett område som hör till ett malmletningsområde, gruvområde eller guldvaskningsområde eller som ligger närmare än en kilometer från ett sådant område, när det området hör till någon annan än sökanden på grundval av ett tillstånd som avses i denna lag. Förbehållsanmälan får inte heller gälla ett område som tidigare varit förbehållsområde, om inte ett år har förflutit sedan förbehållsbeslutet upphörde att gälla eller återkallades.

(3 mom. som i RP)

6 kap.

Tillståndsprövning45 §
(Som i RP)

46 §

*Hinder för beviljande av malmletningstillstånd
och guldvaskningstillstånd*

(1 och 2 mom. som i RP)

*Malmletningstillstånd får beviljas bara om
det med fog kan antas att det finns gruvmineral
på området. (Nytt)*47 §
(Som i RP)

48 §

Hinder för beviljande av gruvtillstånd

(1 mom. som i RP)

Även om villkoren för beviljande av gruvtillstånd uppfylls och det enligt denna lag inte finns något hinder för beviljande av tillstånd, får tillstånd inte beviljas, om gruvdriften orsakar fara för allmän säkerhet eller *betydande* skadliga miljökonsekvenser eller i (*utesl.*) hög grad försämrar ortens bosättnings- eller näringsförhållanden och faran eller konsekvenserna inte kan förebyggas genom tillståndsvillkor.

49 §
(Som i RP)

50 §

*Hinder för beviljande av tillstånd inom samernas
hembygdsområde, skoltområdet och det
särskilda renskötselområdet*

Malmletningstillstånd, gruvtillstånd och guldvaskningstillstånd får inte beviljas om verksamheten enligt tillståndet

1) ensam eller tillsammans med andra motsvarande tillstånd eller annan områdesanvänd-

ning *väsentligt* försämrar *förutsättningarna* för att inom samernas hembygdsområde bedriva traditionella samenäringar eller i övrigt att bevara och utveckla samekulturen,
(2 och 3 punkten som i RP)
(2 mom. som i RP)

51—55 §
(Som i RP)

7 kap.

Tillståndsbeslut och beslutets giltighet56 och 57 §
(Som i RP)

58 §

Information om tillståndsbeslut

(1 mom. som i RP)

Tillståndsmyndigheten ska sända en kopia av beslutet till dem som särskilt har bett om det samt till de kommuner, *närings-, trafik- och miljöcentraler och andra* myndigheter som delgivits ärendet under handläggningen eller av vilka utlåtande har begärts. En kopia av ett beslut om beviljande av gruvtillstånd ska omedelbart sändas till Strålsäkerhetscentralen och den behöriga lantmäteribyrån.

(3 mom. som i RP)

Information om att beslut meddelas ska av gruvmyndigheten lämnas till dem som har framställt anmärkning i ärendet eller som särskilt har bett om att bli underrättade och till de sakägare som saken särskilt gäller. Om fler än trettio kända personer ska underrättas om beslutet eller om antalet personer är okänt, tillämpas *på motsvarande sätt* vad som bestäms om information om tillståndsansökan i 40 § 2 mom. Om en samfällighets ickekonstituerade delägarlag ska underrättas om beslutet, tillämpas vad som bestäms om information om tillståndsansökan i 40 § 3 mom.

(5—7 mom. som i RP)

59—62 §
(Som i RP)

63 §

Förlängning av gruvtillstånds giltighetstid

(1 mom. som i RP)

Villkor för en förlängning av gruvtillståndets giltighetstid är att

(1 och 2 punkten som i RP)

3) tillståndshavaren *inte väsentligt har brutit mot skyldigheter* enligt denna lag *eller mot* tillståndsvillkoren.

64—66 §
(Som i RP)

67 §

*När malmletningstillstånd och guldvasknings-
tillstånd förfaller*

(1—3 mom. som i RP)

Om tillståndshavaren ansöker om förlängt malmletningstillstånd eller guldvaskningstillstånd enligt 66 §, gäller den anteckning av tillståndsbeslutet i fastighetsdatasystemet som gjorts med stöd av 58 §, den säkerhet som ställts med stöd av 107 § och den pantsättning som gjorts med stöd av 174 § fortsatt tills ansökan har avgjorts genom ett lagakraftvunnet beslut. (Nytt)

68—73 §
(Som i RP)

74 §

*Meddelande av beslut om överföring av tillstånd
och information om detta*

(1—4 mom. som i RP)

(5 mom. *utesl.*)

(6 mom., som blir 5 mom., som i RP)

75 §
(Som i RP)

76 §

Förbehållsbesluts giltighet

(1 mom. som i RP)

Förbehållsbeslutet förfaller när den avtalade tidsfristen har löpt ut. Förbehållsbeslutet förfaller *helt eller delvis* när malmletningstillstånd med stöd av den företrädesrätt som beslutet ger har sökts enligt vad som föreskrivs i 34 §. Gruvmyndigheten ska dessutom bestämma att förbehållsbeslutet förfaller, om förbehållaren skriftligen ansöker om detta hos gruvmyndigheten.

(3 mom. som i RP)

III AVDELNINGEN

Gruvförrättning, ersättningar och säkerheter

8 kap.

**Gruvförrättning och ersättningar i samband
med den**

77—85 §
(Som i RP)

86 §

Fastighetsägares inlösningsyrkande

(1—3 mom. som i RP)

När inlösningsersättning bestäms för en sådan fastighet eller del av fastighet som löses in med stöd av 1 och 2 mom., ska ersättningen *vara en och en halv gång värdet på inlösningsområdet*.

87—98 §
(Som i RP)

9 kap.

Ersättningar som ska betalas i samband med malmletning, gruvdrift och guldvaskning99 §
(Som i RP)

100 §

Brytningsersättning

(1 mom. som i RP)

Det årliga beloppet av brytningsersättningen per fastighet är 50 euro per hektar. Dessutom betalas som brytningsersättning

1) 0,15 procent av det beräknade värdet av gruvmineral i den metallmalm som brutits och utvunnits på gruvområdet under ett år; vid beräkningen beaktas *genomsnittspriset* på de i malmen ingående metallerna *som utvunnits under året* och det genomsnittliga värdet på de övriga produkter som utvunnits ur malmen under året,

2) *med beaktande av gruvmineralets ekonomiska värde en skälig ersättning för andra brutna och utvunna gruvmineraler än metallmalm i enlighet med vad*

a) *fastighetsägaren och innehavaren av gruvtillstånd kommer överens om, eller*

b) *gruvmyndigheten fastställer på ansökan av fastighetsägaren eller innehavaren av gruvtillstånd.*

Om grunderna för gruvmineralets ekonomiska värde har förändrats väsentligt får fastighetsägaren eller innehavaren av gruvtillstånd kräva att gruvmyndigheten justerar den ersättning som avses i 2 mom. 2 punkten. (Nytt)

(4—7 mom. som 3—6 mom. i RP)

Närmare bestämmelser om *ansökan om fastställande och justering av brytningsersättningen*, grunderna för fastställande av brytningsersättningen och om de uppgifter som ska lämnas till gruvmyndigheten för fastställande av brytningsersättningen får utfärdas genom förordning av statsrådet.

101—106 §
(Som i RP)

10 kap.

Säkerheter107 och 108 §
(Som i RP)

109 §

Förfarande för ställande av säkerhet

(1 mom. som i RP)

Säkerhetens storlek ska vid behov justeras när gruvtillståndet ses över i enlighet med 62 § eller malmletningstillståndet, gruvtillståndet eller guldvaskningstillståndet ändras i enlighet med 69 § *eller tillståndens giltighet förlängs i enlighet med 61, 63 eller 65 §.*

(3 mom. som i RP)

110 och 111 §
(Som i RP)

IV AVDELNINGEN

Gruvsäkerhet

11 kap.

Krav på gruvssäkerheten112—120 §
(Som i RP)

12 kap.

Bestämmelser om gruvssäkerhetstillstånd121—132 §
(Som i RP)

13 kap.

Utrustningar och anordningar i gruva133—136 §
(Som i RP)

14 kap.

Besiktningsorgan137 och 138 §
(Som i RP)

139 §

Besiktningsorgans skyldigheter

(1 och 2 mom. som i RP)

Besiktningsorganet ska i sina offentliga förvaltningsuppgifter enligt denna lag följa lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999), lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (13/2003), förvaltningslagen, *språklagen* (423/2003) och *samiska språklagen* (1086/2003). När en anställd vid besiktningsorganet fullgör besiktningsuppgifter tillämpas på honom eller henne bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar. Bestämmelser om skadeståndsansvar finns i skadeståndslagen (412/1974).

(4 och 5 mom. som i RP)

140 och 141 §
(Som i RP)

V AVDELNINGEN

Upphörande av gruvdrift

15 kap.

Bestämmelser om upphörande av gruvdrift142—145 §
(Som i RP)

146 §

Slutbesiktning

(1 mom. som i RP)

Gruvmyndigheten ska informera följande parter och instanser om slutbesiktningen:

(1 och 2 punkten som i RP)

3) den *närings-, trafik- och miljöcentral* inom vars verksamhetsområde miljökonsekvenser av verksamheten kan uppträda i samband med att gruvdriften avslutas,

(4 och 5 punkten som i RP)

(3—6 mom. som i RP)

147—151 §

(Som i RP)

VI AVDELNINGEN

Tillsyn, ändringssökande och särskilda bestämmelser

16 kap.

Tillsyn, förvaltningstvång och påföljder

152 §

Myndigheternas rätt att få uppgifter

(1 mom. som i RP)

Gruvmyndigheten, *närings-, trafik- och miljöcentralen*, arbetarskyddsmyndigheten och Strålsäkerhetscentralen har, trots sekretessbestämmelserna, rätt att av varandra få sådana uppgifter som de behöver för tillsynen över malmletning, gruvdrift och guldvaskning och att använda varandras prover. Den lokala behöriga räddningsmyndigheten har, trots sekretessbestämmelserna, rätt att av gruvmyndigheten få sådana uppgifter som gäller gruvssäkerheten och som behövs för räddningsverksamheten.

(3 och 4 mom. som i RP)

153 §

Gruvmyndighetens besiktningsrätt

Gruvmyndigheten har rätt att få tillträde till ett område där verksamhet enligt denna lag bedrivs eller tidigare har bedrivits, om det med av-

seende på den tillsyn som avses i denna lag är nödvändigt, och att där utföra inspektioner, ta prov och vidta andra åtgärder som tillsynen kräver. *Inspektionen ska ske med iakttagande av 39 § i förvaltningslagen.*

Tillsynsåtgärderna kan dock utsträckas till lokaler som är avsedda för permanent boende endast om det finns orsak att misstänka att någon har begått ett sådant brott som avses i 16 kap. 8 §, 24 kap. 1—4 §, 28 kap. 11 §, 35 kap. 1 och 2 §, 47 kap. 1 §, 48 kap. eller 48 a kap. 3 § i strafflagen (39/1889) och om inspektion måste utföras för att utreda ett straffbart förfarande.

154—158 §
(Som i RP)

159 §

Rätt att inleda ett ärende

Om ett ärende som avses i 156 § 1 mom. inte har inletts på gruvmyndighetens eget initiativ, kan ärendet inledas skriftligen av

(1—3 punkten som i RP)

4) närings-, trafik- och miljöcentralen eller en annan myndighet som inom sitt behörighetsområde bevakar allmänt intresse i frågan,
(5 och 6 punkten som i RP)

160 §
(Som i RP)

161 §

Åtalsrätt

Åklagaren får inte väcka åtal för en sådan gärning som avses i 160 § och genom vilken endast en enskilds intresse eller rätt har kränkts, om inte målsäganden anmäler den till åtal.

17 kap.

Ändringssökande och verkställighet av beslut

162—164 §
(Som i RP)

165 §

Besvärsrätt

I beslut om malmletningstillstånd, gruvtillstånd och guldvaskningstillstånd, i beslut om förlängning av nämnda tillstånds giltighetstid och om upphörande, ändring och återkallelse av sådana tillstånd samt i beslut om upphörande av gruvdrift får ändring sökas av

(1—3 punkten som i RP)

4) närings-, trafik- och miljöcentralen och en annan myndighet som inom sitt behörighetsområde bevakar allmänt intresse i frågan,

(5 och 6 punkten som i RP)

(2 mom. som i RP)

166—170 §
(Som i RP)

18 kap.

Särskilda bestämmelser

171—174 §
(Som i RP)

175 §

Avgifter

(1 mom. som i RP)

Kommunen får ta ut en avgift för sina åtgärder enligt denna lag. Avgiftsgrunden ska överensstämma med lagen om grunderna för avgifter till staten. Närmare föreskrifter om avgiftsgrunderna utfärdas genom en taxa som kommunen godkänner.

(3 och 4 mom. som i RP)

VII AVDELNINGEN

Slutbestämmelser

19 kap.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

176 och 177 §
(Som i RP)

178 §

Allmän övergångsbestämmelse

(1 mom. som i RP)

De bestämmelser som gällde vid denna lags ikraftträdande iakttas i fråga om sådana ärenden som med stöd av den upphävda lagen är anhängiga vid Säkerhets- och kemikalieverket och domstolen vid ikraftträdandet, om inte något annat bestäms nedan.

(3 mom. som i RP)

179 §

Bestämmelser som ska tillämpas på malmletning och guldvaskning

(1 mom. som i RP)

På verksamhet som sker med stöd av inmutningsrätt tillämpas fortfarande vad som föreskrivs i den upphävda lagens 12 och 15 §, 62 § 2 mom. och 63 §. Det årliga beloppet av inmutningsersättningen är 20 euro *per hektar*.

(3 mom. som i RP)

180 §
(Som i RP)

181 §

Bestämmelser som ska tillämpas på gruvdrift

(1 mom. som i RP)

De gruvrätter som avses i 73 § i den upphävda lagen förblir i kraft på de villkor som nämns i beslutet om utmålsläggning. På gruvrätten tillämpas vad som i 48—53 § i gruvlagen

(273/1943) föreskrivs om försvarsavgift och i 57 § om brytningsavgift, och på utmål och områden utanför dem vad som föreskrivs i 20 § 2 mom. och 32 § 2 mom. i nämnda lag. Det ursprungliga årliga beloppet av försvarsavgiften är 50 euro per hektar. Gruvrättsinnehavaren ska till varje ägare av en fastighet inom utmålet betala en försvarsavgift för varje år senast den 31 januari. *Försvarsavgiften för 2011 ska dock betalas senast den 30 november 2011.* Försvarsavgiften betalas i sin helhet till fastighetsägarna. I stället för den försvarsavgift och brytningsavgift som har betalats för en gruvrätt ska bestämmelserna om brytningsersättning i 100 § 1—3, 6 och 7 mom. tillämpas, om någon sakägare kräver detta.

På verksamhet som sker med stöd av gruvrätt tillämpas på motsvarande sätt vad som bestäms i 6, 17, 18, 97, 101, 108—111 §, 11 och 13—15 kap. samt 171 och 172 §. (*Utesl.*) En gruvrätt kan pantsättas med tillämpning på motsvarande sätt av 174 §. En innehavare av gruvrätt ska senast inom två år från denna lags ikraftträdande för gruvmyndigheten redogöra för hur kraven på gruvssäkerhet har beaktats. Närmare bestämmelser om denna utredning får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Gruvmyndigheten ska senast inom *tre* år från denna lags ikraftträdande fastställa arten och beloppet av säkerheten och utsätta en tidsfrist på högst ett år för innehavaren av gruvrätt att ställa säkerhet. Gruvmyndigheten ska också senast inom *tre* år från denna lags ikraftträdande meddela innehavaren av gruvrätt de föreskrifter som är nödvändiga med tanke på allmänna och enskilda intressen med iakttagande på motsvarande sätt av vad som föreskrivs i 52 § 3 mom. och 125 § samt bestämma översynsintervallen med iakttagande av vad som föreskrivs om fastställande av översynsintervall i 62 § 2 mom. och 127 § 2 mom. Om en föreskrift inte är nödvändig med tanke på gruvssäkerheten eller ett viktigt allmänt intresse, får den inte nämnvärt minska den nytta som gruvrätten för med sig. På beredningen av ett beslut om meddelande av en föreskrift tillämpas vad som föreskrivs om handläggning av ansökan om gruvtillstånd i 37—40 och 42 §.

På beslutet tillämpas vad som föreskrivs om innehållet i tillståndsbeslut i 56 § 1 mom., om meddelande av tillståndsbeslut i 57 § och om information om tillståndsbeslut i 58 §. Ändring i ett beslut som fattats av gruvmyndigheten söks med iakttagande av vad som föreskrivs i 162 och 165 § i denna lag. Beslutet gällande ställande av säkerhet ska iakttas trots att ändring söks, om inte fullföljdsdomstolen bestämmer något annat.

Trots bestämmelserna i denna lag får kalcit och dolomit brytas med stöd av gruvrätt enligt den upphävda lagen, om brytningen pågått utan avbrott och förvaltningen av områdena bygger på utmål enligt den upphävda lagen, gruvbolags ägande eller avtal med markägarna. (Nytt)

182 §

Upphörande, ändring, återkallelse och överföring av gruvrätt

På upphörande, ändring och återkallelse av en gruvrätt som beviljats med stöd av den upphävda lagen och av en gruvrätt som avses i 73 § i den lagen tillämpas vad som föreskrivs om upphörande, ändring och återkallelse av gruvtillstånd i 68—70 och 72 § i denna lag. Om upphörandet av en gruvrätt skjuts upp i enlighet med 68 § 3 mom., tillämpas på motsvarande sätt vad som föreskrivs i 100 § 4—7 mom. i denna lag, och i det fallet ska de förlängningar som beviljats med

stöd av 50 § i den upphävda lagen beaktas. Om ett nyttjoområde som anvisats i ett beslut om utmålsläggning behöver utvidgas, tillämpas vad som föreskrivs om ändring av gruvtillstånd i 69 och 72 § i denna lag.

Gruvrätt med stöd av vilken guldvaskning bedrivs förfaller emellertid *femton* år efter denna lags ikraftträdande. (*Utesl.*) En innehavare av en sådan gruvrätt har företrädesrätt till guldvaskningstillstånd, om tillståndsansökan görs i enlighet med vad som bestäms i 34 § i denna lag innan gruvrätten har upphört att gälla.

(3 mom. som i RP)

183—186 §
(Som i RP)

187 §

Brott mot gruvbestämmelserna i verksamhet som bedrivs med stöd av inmutningsrätt och gruvrätt

(1 och 2 mom. som i RP)

Åklagaren får inte väcka åtal för en sådan gärning som avses i 1 mom. och genom vilken endast en enskilds intresse eller rätt har kränkts, om inte målsäganden anmäler den till åtal.

188 §
(Som i RP)

2.

Lag

om ändring av kärnenergilagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i kärnenergilagen av den 11 december 1987 (990/1987) 7 q § 1 mom. 4 punkten, 23 §, 75 § 2 mom. och 82 § 8 punkten,

sådana de lyder, 7 q § 1 mom. 4 punkten, 75 § 2 mom. och 82 § 8 punkten i lag 342/2008 och 23 § delvis ändrad i nämnda lag, samt

fogas till 7 q § 1 mom., sådant det lyder i nämnda lag 342/2008, en ny 5 punkt, till 21 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 1420/1994 och i nämnda lag 342/2008, ett nytt 4 mom. och till 82 §, sådan den lyder i nämnda lag 342/2008, en ny 9 punkt som följer:

7 q, 21, 23, 75 och 82 §
(Som i RP)

(1 mom. som i RP)

*De ärenden som är anhängiga när denna lag
träder i kraft ska behandlas och avgöras i enlig-*

*het med de bestämmelser som gällde vid ikraft-
trädandet. Bestämmelserna om besvärshet i 165
§ i gruvlagen ska gälla för rätten till besvär över
ett beslut av statsrådet som gäller verksamhet
enligt 2 § 1 mom. 2 punkten i denna lag, när
gruvlagen tillämpas på den verksamheten. (Nytt)*

Helsingforsden 25 februari 2011

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Jouko Skinnari /sd
vordf. Mauri Salo /cent
medl. Hannu Hoskonen /cent
Harri Jaskari /saml
Anne Kalmari /cent
Matti Kangas /vänst
Toimi Kankaanniemi /kd
Miapetra Kumpula-Natri /sd
Jouko Laxell /saml

Eero Lehti /saml
Päivi Lipponen /sd
Marjo Matikainen-Kallström /saml
Petteri Orpo /saml
Sirpa Paatero /sd
Oras Tynkkynen /gröna
Markku Uusipaavalniemi /cent
Ulla-Maj Widenroos /sv.

Sekreterare var

utskottsråd Tuula Kulovesi.

RESERVATION

Motivering

Finland är rikt på mineral. Gruvindustrin är en av de sektorer som har börjat växa på nytt. Gruvorna är regionalt sett ytterst viktiga. De för med sig arbetstillfällen till områden som lider av svår strukturell arbetslöshet och möjliggör också nytt och varierat näringsliv på orterna. Graden av självförsörjning på råvaror måste höjas om vi ska få gruvindustrin att stanna kvar och den anknytande verksamheten att fortsätta. Om vi garanterar en framtid för den finländska gruvindustrin som bygger på hållbar utveckling ser vi också till att förädlingen sker inom landets gränser. Trots årtal av förberedelser har regeringen inte kunnat tillgodose de finländska ägarnas och skattebetalarnas intressen. Gruvdriften ligger alltför mycket i utländska händer.

Översynen av gruvlagen och anknytande lagar är behövlig. Men propositionen innehåller också ändringar och nya begränsningar som inte stöder en flexibel malmletning eller snabb start för gruvdriften. Utskottet pekar på överlappningar i tillståndprocesserna. Regeringen borde ha tagit mer hänsyn till de välkända problemen med tillstånden och gallrat ut onödiga ansökningar. Före reformerna kunde det ta i genomsnitt mer än två år att få gruvtillstånd. Vid sidan av byråkratin var bristen på handläggningsresurser ett problem. Reformen medger alltså inga stora förbättringar i näringsutövarnas eller markägarnas rättigheter och skyldigheter och avlastar inte förvaltningen.

Utskottet har fått till bättre villkor för den finländska gruvindustrin, men mycket lämnas öppet. Vi måste få in de här frågorna i regeringsprogrammet för att säkra finländarnas intressen och en framgångsrik gruvindustri.

Vi föreslog ett nytt 3 mom. i 99 § i lagförslag 1 om att innehavaren av malmletningstillstånd utöver malmletningsersättning till fastighetsägaren ska betala kommunen eller kommunerna i malmletningsområdet en malmletningsersättning som uppgår till 10 procent av den malmlet-

ningsersättning som ska betalas till fastighetsägaren enligt denna lag. Vi föreslog också ett nytt 4 mom. i 100 § i lagförslag 1 om att innehavaren av gruvtillstånd utöver brytningsersättning till fastighetsägaren ska betala kommunen eller kommunerna i gruvområdet 10 procent av den brytningsersättning som ska betalas till fastighetsägaren enligt denna lag.

I propositionsmotiveringen nämns behovet att ge kommunerna mer medinflytande i beslut om gruvdrift. Den tanken återspeglas inte tillräckligt i paragraferna.

För att ersätta förluster som fastighetsägarna på området förorsakas av malmletningen och anläggandet av gruvan föreslås lagen föreskriva om att innehavaren av malmletningstillståndet ska betala en årlig malmletningsersättning och att innehavaren av gruvtillståndet ska betala brytningsersättning och ersättning för biprodukter till fastighetsägaren. Men propositionen väger inte alls in det extra arbete med åtföljande kostnader som kommunerna får på grund av tillståndprocesserna för malmletning och anläggande av gruvor. Lagförslaget föreskriver inte om några ersättningar till den kommun där malmletningen utförs och gruvtillståndet söks. Dessutom föreslår regeringen att den årliga inmutningsavgift som ska betalas till staten enligt den gällande lagen slopas.

Tillståndsprocesserna förorsakar kommunerna arbete i form av bl.a. framläggning av handlingar, kontroll av planer, beredning av yttranden, motiveringar till beslut och beslutsfattande. Dessutom arbetar kommunen med att ta fram och lämna yttranden i konfliktsituationer och rättsprocesser. Den ska också noga övervaka att ingens rättigheter kränks. Malmletning leder sällan till att gruvdrift de facto inleds. Men om en ansökan om gruvtillstånd lämnas innebär det mycket extra arbete för kommunen. Om något område eller någon kommun visar sig vara av intresse med tanke på malmletning, kan det samtidigt komma att pågå en lång rad processer i oli-

ka faser, t.ex. hundratals ansökningar om malmletningstillstånd och ett flertal MKB-processer.

Ingenstans i lagstiftningen står det att kommunen ska ersättas för kostnader till följd av behandlingen av sådana ärenden.

Förslag

Vi föreslår

att lagförslag 2—9 i utskottets betänkande godkänns och

att lagförslag 1 i utskottets betänkande godkänns men nya 99 § 3 mom. och nya 100 § 4 mom. med ändringar som följer:

Lagförslag 1

99 §

Malmletningsersättning

(1 och 2 mom. som i RP)

Innehavaren av malmletningstillstånd ska utöver malmletningsersättningen till fastighetsägaren betala kommunen eller kommunerna i malmletningsområdet en malmletningsersättning som uppgår till 10 procent av den malmletningsersättning som ska betalas till fastighetsägaren enligt denna lag. (Nytt)

(4 mom. som 3 mom. i RP)

100 §

(1—3 mom. som i EkUB)

Innehavaren av gruvtillstånd ska utöver brytningsersättningen till fastighetsägaren betala kommunen eller kommunerna i gruvområdet ett belopp som motsvarar 10 procent av den brytningsersättning som ska betalas till fastighetsägarna enligt denna lag. (Nytt)

(5—9 mom. som 4—8 mom. i EkUB)

Helsingfors den 25 februari 2011

Matti Kangas /vänst
Toimi Kankaanniemi /kd
Miapetra Kumpula-Natri /sd

Päivi Lipponen /sd
Sirpa Paatero /sd
Jouko Skinnari /sd